

Évek sora óta megkísérlett kitűnő szer a köszvény, csúsz és idegbajok ellen

Valamint jelesnek bizonyul a reumatizmus, az izmok és idegek feszessége, véraláfutások, zúzódások, a bőr érzéketlensége, továbbá helyi gőresők (lábikragőres), idegfájdalmak, s hosszabb ideig tartó bekötések által származott dagadtok ellen; főként pedig nagyobb fáradságok és gyöngyösködés előtti és utáni erősítésre, stb., valamint aggkórban beállott erőtlenségre.

Valódi minőségben a következő cégeknek: Budapest: Török József gyógyszer, király-utca, Baier Arnót, gyógyszer, álló ut; Strobenstest, Thalmayer A. és Seitz, Glasz József szíjjárt; Aradon: Rozsnyay M. gyógyszer, Tones F. és E., Marx A.; Brassón: Jekelius Ferd., Kugler Ede, Steiner F.; Debreczen dr. Róthschek E., Gerébny Fülöp, Riekl J. A.; Eszéken Dienes S. G., Gobetzky J., Budar J.; Gyöngyös: Káposztási F. gyász, Győr: Lipóczy J., Naszaty J.; Karánsebes: Müller F.; Károlyváros: Fincsis G.; Kassa: Wandraschek C., Hegedűs L., Korlát, ifj. Novelly J.; Kecskemét: Molár J.; Komárom: Kirchner János; Léva: Bolemann E.; Lőcső: Honthy Samuel, Marosvásárhely: Bucher M., Bernardi D.; Miskolc: Mahr C.; Nagy-Becskerek: Steiner M.; Nagy-Enyed: Binder Ágost; Nagy-Kanizsa: Prager Béla, Rosenfeld Ad.; Nagy-Mihály: Szilárd B.; Nagy-Szalonta: Podhradecky F.; Nagy-Szobon: Morscher W. F.; Nagy-Szombat: Csepessányi Béla; Nagy-Szobon: Florian J.; Pancsova: Bauer F.; Pécs: Sípőcz S.; Pozsonyban: Pistori Bódog, Henrich, Schneider A., Bauer; Sárkány: Schnell F.; Selmec: Margóczy J.; Segesvár: Weber J. H.; Sopron: Reckert C., Merzey A., Khudy J.; Szász-Régen: Czoppelt Hugo; Szász-Sebes: Binder Lajos; Szászváros: Fuhrmann K.; Szekesfehértár: Dieballe J. G., Körösi Viktor, Braun L. gyógyszer; Szent-György: Hübner J. K.; Szent-Gothárd: Einbeck J.; Szent-János: Magda C.; Szombathely: Simon J.; Temesvár: Jahner C. M., Tarcaay István, Steiner F.; Toronallya: Urszinyi; Trencsén: Béla S., Groag S.; Újvidék: Grossinger K., Wagner testv.; Új-Gradiska: Dr. Dienes gyógyt.; Vág-Ujhely: Walter J.; Varasd: Dr. Halter utódi; Vinkovce: Aleman J.; Vukovár: Kirchbaum Bódog; Zágráb: Fink M. L., Mittlbach Zsigmond.

Főraktár Kwizda Ferencz János, csász. kir. udvari szállító- és kerületi gyógyszerésznél, Korneuburgban. Ára egy üvegnek 1 frt 0. é. Ezenkívül a koronaországok valamennyi város és mezővárosában léteznek raktárak, melyek időnként a vidéki lapok útján közhírré tétetnek.

Veritable Eau de Cologne

Valódi kölni víz. Johann Maria Farinától, „Turin városához“ Kölnben, valamennyi fejedelmi udvar csász. kir. udvari szállítója, a melbournei világiállításon egyedül jutalomdíjazva. Magyarország számára valódi minőségben egyedül kapható Müller L. J. illatszertárlóban Budapest. Főraktárhelyiség: Koronaherezeg-utca 2. Fiókraktár: váci utca 11.

Fontos a családnak! Newrly J. E. Triesztben, első trieszti kiviteli üzlet atánvét mellett bérmentve és vándorjajza szállít kávé, déli gyümölcsöt, fűszereket, friss gyümölcsöt stb., kis háztartások számára, 5 kilós postacsomagokban. Árjegyzék kívánatra bérmentesen küldetik.

Folyékony Glycerin-Crème

több év óta hatályos szernek bizonyult szepülő, napcsütés, folt, bőrbaj és kelések ellen. Ez egy igen sikerült egyesítés a legártatlanabb szerekeknek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét fenn tartják. A folyékony glycerin-crème eltér az eddig közönségesen használt glycerin-illatszerektől, melyek a glycerin kívül semmilyen hatályos részeket nem tartalmaznak. Egy üveg ára 1 frt 20 kr.

Legfinomabb glycerin-szappan

glycerin és illatos növényekből, kitűnően tisztít és élénkíti a bőrt, és egy finom pipereszappan minden kívánt előnyével bír. Ára 35 kr.

Párisi hölgy-por (legfinomabb poudre de riz) a bőrnek a leggyengédebb fehér színt adja, és ártatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknek, úgy férfiaknál is borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. Egy doboz ára 50 kr., tollal 1 frt.

Parizsi hölgy-por (legfinomabb poudre de riz) a bőrnek a leggyengédebb fehér színt adja, és ártatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknek, úgy férfiaknál is borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. Egy doboz ára 50 kr., tollal 1 frt. Kézmosó por mandulaszappan és spermacetből készült, a legártatlanabb arcz- és kéz-bortisztító szer. Egy doboz ára 50 kr. Amerikai kausuk-tyukszemgyűrűk és essentia. Ára 60 krajczár. Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél Budapest, király-utca 12. sz.

Ki szépen és olcsón akar függőnyt tisztíttatni, forduljon KRAINER F. függöny-appreturájához. A midőn t. megbízóimnak eddigi pártfogásukért köszönetet mondanék, kérem őket, hogy megbízásaikkal ezután is megtisztelni sziveskedjenek. Tisztelettel Krainer Ferencz, akácza- és külső dob-utca sarkán 7 sz. 1881. augusztus 1-től kezdve ugyanazon utcában 19. sz. a. Vidéki megbízások pontosan teljesítettek. Bátorodom megjegyezni, hogy nem üzletek számára, hanem kizárólag csak megrendelőknél dolgozom. 36

Cseplőgépek tökéletes tisztítással 825 frrtól kezdve, vonhatók, egészen vasból, tökéletes kocsigyanánt, minden hozzá valóval. 47 A teljesen tisztított gabona a zsákba folyik. Ijabb WEIL MORICZ gépgyára M/m. Frankfurtban. Első behozója a sürgős-cseplőgépek Ausztria-Magyarországba.

Fontos távol, rövid és gyenge-látóknak! A legjobb szemüveget szolgáltatja jótállás mellett SOLOMONSON N. H. látszerész, Budapest, váci-utca 12. szám. 6440 Nagy választék amerikai művésztől készült ember-szemékből. Legnagyobb választéka a párisi világiállításon kitüntetett színházi és tábori látszóknak. (Operngucker és Feldperspectiv.)

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható: A MAGYAR BÜNTETŐ ELJÁRÁS KÉZKÖNYVE. Itt SZÉKÁCS FERENCZ köz- és váltó-ügyvéd, budapesti kir. törvényszéki bíró. Ára füzve 1 frt 60 kr.

1881. Julius. 55-ik sz. Ára füzve 1 forint. BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti GYULAI PÁL. TARTALMA:

- I. A BOLYGÓ ZSIDÓ MONDÁJA. — Heinrich Gusztávtól.
II. A KÖZÖSÜGYEK ÉS A FORRADALOM. (II.) — Salamon Ferencztől.
III. OXFORD ÉS CAMBRIDGE. (II.) — Felméri Lajostól.
IV. A VALUTAKÉRDÉS ÉS A KETTŐS VALUTA. — Dobner Rudolftól.
V. ANGOL POLITIKAI BEHATÁSOK A SZÁRAZFÖLDRE. — Gr. Szécsen Antaltól.
VI. AZ ÚJONCZ. — Elbeszélés. Balzac után francziából. Haraszi Gyulától.
VII. KÖLTEMÉNYEK: Egyesülés. Arany Jánostól. — Két adoma. I—II. Greguss Ágosttól.
VIII. POIRIER TANÁR ÚR LÁTOMÁNYA. — Erkmann-Chatrian után, francziából Szász Gyulától.
IX. PETŐFI OLASZ PRÓZÁBAN. — Radó Antaltól.
X. ÉRTESÍTŐ: Kiss Áron: A magyar népiszkolai tanítás története. — Iy. — Mihákovics Géza: Általános boncztan. Dezső Béla. — Alfred H. Huth: Henry Thomas Buckle's Leben und Wirken. v. — Nyelvtörki tarkaságok. P.

BUDAPESTI SZEMLE, mely eddig évenként hatszor jelent meg, 80—90 ivnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át s megjelen évenként tizenkétszer 120 ivnyi tartalommal, az eddigi előfizetési ár mellett.

A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szaktudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett az újabb folyamban szélesebb tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. t. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként tizenkétszer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Minden egyes füzet külön kapható: ÁRA 1 frt. Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadó hivatalába küldendők be, vagy a könyvtársokhoz, a kik szintén föl vannak hatalmazva elfogadásukra.

Franklin-Társulat,

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest.

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest egyetem utca 4. szám.)

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik szám.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

AZ ERDŐTÖRVÉNY (1879. ÉVI XXXI. T. CZ.) MAGYARÁZATA. ÍRTA Dr. KLEKNER ALAJOS. Ára füzve 2 frt.

A BÖLCSÉSZETI JOGTUDOMÁNY TÖRTÉNELME. ÍRTA Dr. WERNER REZSÓ kir. jogakad. tanár. MASODIK JAVÍTOTT KIADÁS. Ára füzve 1 frt 50 kr.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt félévre — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félévre — 3 * Külföldi előfizetésekhöz a postai megjelöléstől vésztől megjelölés nélkül is csatlakoz.

29-ik szám 1881. BUDAPEST, JULIUS 17. XXVIII. évfolyam.

HORÁCZ ÉS OVID.

Rég ismerősünk mind a kettő, majdnem gyermekkori barátunk, mindenesetre iskoláskori pajtásunk. Karöltve mentünk ki velök, hajnalok a mezőre, a buzák közé, pasirta-szók, napfeljöttkor, mikor legfogékonyabb a fiatal ész a tanulásra, legüdebb a képzelet a felfogásra, legerősebb az emlékezet a

megtartásra. Ah, mily zengzetesen hangzott fülünkbe csengések! mint ropogtattuk, csettegettyűvel fogaink közt verseiket: «Sic te diva potens Cypri...» esdeklék az egyik... «Cum subit illius tristissima noctis imago» sohajtott a másik. «Delicta majorum immeritus lues Romane —»

mennydörgé az egyik, mintha csak tőle tanulta volna a szót, a ki nekünk azt zengé: «Romlásnak indult hajdan erős magyar...» «Sine me liber ibis in urbem...» jajgatott a másik. S ez így tartott hajnali négy órától hétig, mikor a collegium csemettyűje megszólalt, kihallszott egész a veres keresztig, és sietni kellett befelé, hogy felmondjuk a klasszis preceptor-nak a leckét...

OVID.

HORÁCZ.

De hejh, sokunknak sok keserűséget is okozott ez a két római poeta. Nem mindenünknek az esse vette be őket, körmönfont nyelvökön, de sokunk nyelve megbicsaklott s összefont mondataik szabatos összehánytságán hányan kétségbe estek, a kik magyarul szokván gondolkodni, latinul nem bírtak megszokni soha.

S mikor hátat fordítottunk az iskolának, ugyan hányadik közülünk őrizte meg azt a két bőrkötésű könyvet, — a vékonyabbikat, melynek czime «Carminum libri» s a vastagabbat, melyé «Tristium»... A legtöbb sietett az «auctio»-ra, hogy ótgarasért lerázhassa a nyakáról — hisz ugy sem volt többé szüksége egyikre is — soha többé!

Én megőriztem mind a kettőt; s még most, harminez s néhány év múlva is elé-eléveszem, hogy egy pár lapot elolvassak belőlök.

Oh mi más szemmel nézem lapjaikat ma, mint «poeta-koromban». Bár épen nem mondhatóan élvezir-kiadásoknak, gyöngy bennök minden betű. Akkor legfőleg a nyelv művészetét bámulhattam, kifejezéseik választékosságában, hangzatok fordulataiban; ma valami finom illat, kímélhetetlenül üde és jölvető, száll e már sárguló lapokról felem, valahány-szor kinyitom: a klasszicizmus illata.

A mai real-irány emlőjén növekedett (s magokat bölcseséggel teleszt) modern tudós urak előítéletnek s elfogultságnak nekik és csufolják a mi (régí vaskalaposok) ragaszkodásunkat a klasszikusokhoz s bámulatunkat az ókor bölcsői és költői iránt. Ne tessék hinni nekik. Az ő tudományuk is, s az egész modern tudomány a klasszicizmus növendéke; e nélkül mindent elől kellett volna kezdeni s nem tudom kezdeték volna-e ismét oly széles alapon, s oly arányosan.

De ne beszéljünk erről, maradjunk csak Horác és Virgil társaságában, kik képünkön, lugasaik árnyas boltjában ülve, mosolyogva integetnek felénk.

A «Tristium» («Keservek») költője a szerelem és pajzanság dalnoka volt előbb, s előkelő urfi, a romlott római társadalom cselcsap felszínén uszva, felkavart iszapjától sem félve, de szíve fenékén nemes és romlatlan. Könyvet irt, versben persze, mert könnyebben folyt neki a vers, mint a próza; már gyermekül, hogy apja az örökös verselésért megpálcázta, akkor is sirva, könyörögve, versben fogadta, hogy soha sem versel többé:

«Jajjajaj, édes apám, többé sose versítkélök!»

Mondom könyvet irt a szerelem mesterségéről (Ars amandi), mely bizony oly sikamlós dolgokat tartalmaz, hogy nem jó mindenkinek a kezébe adni (az iskolából ki is volt tiltva); de nemzete őstörténetei, nemzeti ünnepei és hagyományos mondái iránt magasan lelkesült s könyvbe foglalta azokat is (Fastorum libri); a görög-római hitrege gazdag tárházát nagy költői képzelettel zsákmányolta ki, s művei legfényesebbikét (az Átváltozásokat) abból alkotta meg. A vig czimborra, asszonyok és férfiak kegyence, társaság disze, császári udvar kegyeltje — egyszerűen száműzetik, az akkor ismeretlen világ egy legfelrebb eső zugába; a zajos emberből szomorú legény lett; s a szerelem és lelkesedés lantján csak egy hur maradt meg, a szomorú visszaepedés: az elégiáé. Mi volt bűne? ma, majdnem két ezer év múlva sem tudni bizonyosan, olyan jól elrejtett udvari titok volt az, az Augustus Caesar titka. Hogy szerelmi bűn játszott a dologban, kétségtelen. Ovid maga követte-e el, talán a császár hűgával vagy épen lányával; vagy véletlen és akaratlan tanuja lön, hogy a császár feledkezett meg magáról, és pedig oly módon, a mint még császároknak sincs megengedve: isten tudja.

Elég, hogy a vidám költőnek Tomi-ban, a Fekete-tenger partján kelle epednie, holtig, az elvesztett Róma után.

Képünkön vidáman ül még római esernő-kában s e sorokat jegyzí táblájára, kifejezve bennök élete fő dolgát s hitét:

A szerető katonák; örökös harc a Kupidóé; Atticus, ismétlem: a szerető katonák!

Kevésbé jól van-e választva az öreg Horácus jelmondata? A szerelem és bor tüzes és mégis nemes élvezője, a gyönyörök eszményivé finomítója, az epikuri bölcs Venusiumi dálnok, kit rabszolga. Oh ritka példa, oly korban, mikor az erény is megmutatja foltjait, mint a posztóból napsütten kiüt a pecsét: hogy akadjon egy nemes kedély, melyben még a bűn is az erény fékén engedje magát vezetetni!

Boldog, ki távol a közélet gondtól
Kis örökén saját ókrével szántogat

Arany középszer! ez az ő eszménye. Kezében a pohárral ezt példálja most is: ez az ő vallása. A süllyedő Róma az ő szívet nem ronthatta, képzeletét nem vesztegethette meg; még a hitelgésben is — a mi a legerősebb megrontó — nemes tudott maradni, s udvaronez levén, nem lett rabszolga. Oh ritka példa, oly korban, mikor az erény is megmutatja foltjait, mint a posztóból napsütten kiüt a pecsét: hogy akadjon egy nemes kedély, melyben még a bűn is az erény fékén engedje magát vezetetni!

— á — r —

KÁRPÁTI EMLÉKEK.

I.

Völgybe le, hegyre föl, —
Zúg, robog és fűtyöl
Szárnyas vasut.
Forg a kerék, robog,
Városok és romok
Látkepe fut.

Még ime szédítő
Utja komor tető,
Zordon havas:
S már ime nyájassabb
Völgy kebelére csap,
Miként a sas!

Változik és tűnik
Ósvadon, enyhe sik, —
S a nap lejárt.
Hajnalod álmihoz
Vissza mi út se hoz!
Vissza ne várd!

Futhat az én időm!
Fent napom ég dicsőn
És nem hagy el:
Vélem a szerelem,
Kedvesem ül velem,
És átólel!

II.

Fegyver dördült alkonyatkor,
Füst között állt a vadász.
A golyó végig süvöltött
A tetőn, hol vad tanýáz.

Hosszan viszhangozt az erdő,
Elnémult a hegylapály,
Szétríadt a legelésző
Szarvas, őz és zergenyáj.

Csupán egy királyi gím volt,
Mely, habár remeg szíve,
Két borjával a holdfényrel
Visszacörtetett ide.

Itt bucsuzva nyalta a két
Rívó árva homlokát,
És a tért könnyes szemekkel,
Nyugtalan kutatta át.

Majd benyargalás megállá
Egy sziklán, a mely előtt,
És kitérő orlynyakkal
Szagolá a levegőt.

Koronás fejét magasra
Vágta elbusult dühvel,
S elveré a bércek álmát
Rémítő bögésivel.

S a hajnal is ott találta,
Szétzútván az éj-ködöt:
Reszkető inakkal, megtört
Szemmel a mélység fölött.

Bartók Lajos.

A CSÁSZÁR FOGADOTT LEÁNYA.

— ELBESZÉLÉS A RÓMAI IDŐKÉB. —

IRTA: FORRAI JÓZSEF.

III.

Gallienus.

Gallienus, a jeles és komoly, censorius jellemű Valerián császárnak volt fia. Ez volt érdeme, mely miatt a császári bitorhoz eljutott.

Telhat nagy urnak született. Nem is volt egyéb, mint nagy ur. Könnyelmű az orgiázásig. Hanyag a mit sem tevésség. Szelleme a lelketlenségig. Kegyetlen az emberiség megtagadásáig.

Különben mindenhez értett egy keveset, még a hadászathoz és a kormányzathoz is, ha ezekre szüksége volt, s ki nem kerülheté, a mit azonban legszívesebben tett mindig.

Meg kell vallani, hogy mester volt a szép művészetek némely ágaiban, de még nagyobb azokban, melyeknek semmi haszna sem volt. Az sem tagadható, hogy gyakorlott szónoknak s csinos költőnek vált be, kivált ha epithaliumokat kelle írnia, vagy eroticumokat. Ezek mellett igen ügyes kertész, s igen jeles szakács volt, de még jelesebb evő és ivó. Becsülte a régiségeket, s megválasztatá magát Athénban archonnak. Vallásosságának világos jelét adá abban, hogy beavattatta magát a mysterium eleusinumba.

A kegyeletben sem szenvedett jelleme hiányt, a mennyiben e negatív természet arra is képes lehetett; mert midőn atyja haláláról értesült, a spártai hölgy egykori önelgyezésével azt felelé: «Tudtam, hogy halandótól származom».

Kitűnő hajlamot mutatott, mint egykor nagyuri elődje Dionysius, a platói bölcsész iránt, s Plotinnal, az alexandriai neoplatonikus bölcsészszel órákat töltött el, míg előtermeiben ott várakoztak a hírnökök, kik az állam fölbomlásáról hoztak jóbi híreket, s megigérté Plotinnak, hogy Campaniában egy összeomlott kis várost neki fog ajándékozni, hogy ott Plató republikáját valósítsa meg.

Csak ezután fogadá a galliai hírnököket. Ez azt jelenté, hogy Tetricus elfoglalta Galliát, s császárrá lett.

— Nos, hát nem kaphatunk-e másunnan is sagunak való kelmét? (E kelmét odáig Gallia szolgáltatta.)

Azután jött az egyptomi hírnök, s jelenté, hogy az alexandriai sereg Aemilianust kikiáltotta császárnak, s Egyptom elveszett.

— Nos, hát csak Alexandriában gyártanak vásznat?

Most jöttek a még sötétebb arcu rémhírek, hogy Siriában és Afrikában a föld megnyílt, a Vezuv és az Aetna rettenetesen morog, s a földrengés miatt városok omolnak össze.

— Ha a kőházak összeomolnak, építsenek az emberek rózsákból sátrakat, épen java távasz van.

Valóban ő maga is épített rózsákból egy házat és almákból kastélyt, a hol aranyos terítők fölött lakmározott, s az üveg poharakat földhöz vágatta és arany poharakból ivott.

Ismét egy másik rémhírnök jelenté, hogy a föld megtagadta az aratást, nincs kenyér sehol, s a népek a tartományokban halomra halnak az éhség miatt.

— Ugy hát nincs többé mitől tartaniok, levetkőzték a halandóságot.

— Igen, de dögihal miatt halnak már — egészíté ki a másik az előbbi jelentést.

— Avagy nem mindegy az, akár mint halunk meg, ha meg kell halnunk?

Végre érkezett egy más futár is, és jelenté, hogy Odenatus megverte Sapor persa király seregét, táborát, kincseit és kincseinél becsebb hölgyeit mind kezére kerítette.

— Nyissátok meg a circust, mulassunk! — A derék római nép mindig kész volt a mulatságra, egész örömmel sietett a circusba, tudva, hogy az elmés császárnak ismét valamely új, halhatatlan ötlete lesz.

A circusban pedig állott egy vadász, nyíllal fölfegyverezve, és a felséges nép várta, kire fogja pattantani nyíllát ama bátor vadász. Ekkor fölnyílik e ketrecz ajtaja, s kirohan bemből egy roppant nagyságu bika, szarvával turva a homokot.

Ezt kelle tehát ama bátor vadásznak lenyilazni. Lőtt is reá tiszser, és nem találta a roppant állatot egyszer sem.

Ekkor Gallienus koszort vetett lábaihoz. A nép elámult, de Gallienus a preco által kihirdette, hogy a vadász megérdemlé a koszort; mert olyat tón, a mi majdnem lehetetlen volt: egy akkora állatot tíz lövéssel nem találta.

A felséges nép földrengető kacagásba tört ki e császári ötletre.

Ez alkalommal a császárt aranyfürtű szép germán neje, Pepa, azzal a panaszzsal lepte meg, hogy gyöngykereskedője megcsalta, s gyöngy helyett üveget adott neki drága pénzért. — Nos kedvesem! ha az a gaz téged megcsalt, majd megcsalom én is. Fogadom, kiteszek rajta.

A csalót azonnal beállítatá a circus homokjára és hatalmas dárdát nyomatott kezébe.

A jámbor szatócsot rázta a hideg, arczában nem maradt egy cseppnyi vér. Bizonyos volt benne, hogy halál fia lesz.

A nép látván a szatócs halálos remegését, felségesen mulatott. Nincs nagyobb mulatság, mint mások kínos vergődését nézni kényelmes biztos helyről.

Most megnyílik a ketrecz ajtaja, melyben az oroszlánok tartattak. Csikorgó retesze alól kiugrik... egy sánta kappan s odabiceg a megretent, újludozó szatócs elé.

A nép rengő kacagással üdvözlé az isteni császárt pompás gondolatáért. Gallienus pedig esendet parancsolt, s a preco által kihirdette, hogy «ez a szatócs csalt, s most ime őt szedtük rá».

Már most végre a szatócs is nevetett volna, a felséges nép is, de a kacaj torkukon akadt.

A circus alatt egyszerre megrendült a föld oly rettenetes hatalommal, hogy a nézők emelvényeikről egymás nyakába hullottak. Iszonyu zaj, ordítás, futás, tolongás támadt mindenfelé.

Egyedül Gallienus maradt nyugodtan helyen, s azt mondá a reszkető aranyfürtös Pepának:

— Ah! ime Jupiter tonans is részt vesz Róma mulatságában.

Ez ember humora megzavarhatatlan volt. Nem vett föl semmit. Nem volt más, mint császári biborba tartak guny és világmegvetés.

Midőn másnap jelenték, hogy legioi kedvez gyarmatvárosát Byzancot kirabolták s polgárait legyilkolák: futárt menesztett Macrinushoz, hogy hagyjon fel a Thraciába betört

góthok üldözésével, s menjen, fenytse meg a Byzancban őrző katonákat.

És Macrinus nem sokára jelenté, hogy a garázdálkodó katonákat lefegyverezé.

A császár ekkor megparancsolá Macrinusnak, hogy naponként le kell közlölök gyilkolattatni negezeret, a mig csak tart bennök.

És ugy lön, a mint a császár parancsolá. Theodotnak pedig, másik vezérének, azt parancsolá tivornya-asztala mellől, hogy Aemilianust Alexandriában fogja el, és fojtassa meg a börtönben zsineggel, katonáit végeztesse ki, mindazokat a római birtokosokat, kik zászlója alá nem jelentkeznek, jószágaiktól foszsa meg, s elkobzott javaikat azonnal a hivek között ossza ki, s tekintettel legyen arra is, hogy kedves Claudius vezére számára az alexandriai mezőkön egy jövedelmes birtok biztosítsák tett szolgálatai jutalmául.

Theodot összeszedvén az afrikai hadakat, s a hajóhadra menekülteket, ugy cselekedett, a mint parancsolva volt. Aemilianust megfojtatta börtönben, katonáit egy lábíg kivégeztette, az Egyiptomban letelepedett rómaiakat megfosztotta birtokaiktól, s kiosztotta vitézei között. Csupán Domitilla birtokát tartotta fenn Claudius számára, mint a ki azt kettős áron is megvásárolta volna, s most megkapta ingyen; mivelhogy Domitilla nem jelent meg a császár nevében főlemelt zászló alatt. Az pedig nem volt a parancsban, hogy a nők kivételnek. Theodot csak engedelmeskedett.

Midőn pedig Calpurnius, ki a hajórajra menekült, s részt vett a visszahódításban, arról értesült, hogy Domitilla szép jószágát elveszítette; nem is gondolt többé a szép Flaviára, hanem tanácsosabbnak tartotta a kezfogással szerzett jogait nem érvényesíteni.

Mit is csinált volna ő most már a birtokától megfosztott szegény Flaviával?

IV.

Aurelián.

Még minden ugy virágozott, még minden ugy mosolygott Domitilla szép mezei birtokán, mint azelőtt; de nem volt, a ki mind ennek örvendezzen többé. Szegény lett a gazdag özvegy, már csak ideiglenes zsellér birtokában, azt a hatalmas császár már másnak ajándékozá.

Domitillának még az a megnyugtató remény volt olykor vendége, hogy majd eljő Calpurnius, a gazdag vő, és szeretett leányának sorsa biztosítva leszen. Ő neki magának nem kell már ugy sem semmi. Az ő élete nem számít többé.

Csak hogy napok jöttek, napok multak, de Calpurnius nem jött. Talán sebet kapott az ütökötben, s most valahol nyomorultul fekszik részvéten idegenek által ápolva, mikor vannak, kik őt szívesen ápolnak.

Domitillának megeredtek könyvei e gondolatnál. Pedig hát Calpurnius pompásan mulatott a kikötő tavernájában ledér énekesnők és táncos leányok között, esse ágába se jutott többé Domitilla, a koldusza lett özvegy, sem Flavia, a kit igaz imádójától fosztott meg, Aureliánustól. Az pedig azóta egyik esatamező után fölkereste a másikat, gondolván, hogy valahol szemben találkozik a halállal, de mindenütt új és új borostyánokat aratott, miket nem keresett, a halál pedig kikerülte mindenütt, holott azt kereste.

Katonatársai bálványozták Aureliánt, előjárói tisztelték, alattvalói imádták. A dicsőség koszorukat tett fejére... De Aurelianus megmaradt mindig a régi szótlán, merengő vitéznek. Lelke beteg volt, s ezt nem tudta senki; mert ő ezt nem mondotta senkinek. Csak akkor

örült, ha a tuba ütökötze harsant. Ekkor volt ünnepe. Lehetett is. Új borostyán várakozott reá. A halhatatlan istenek kegyence volt. Sokan azt mondák, midőn látták őt komoly melótossággal elhaladni: «Ime a jövő idők Caesarja».

A szerémi földműves fia ugyan sokat gondolt a biborral, ha tudták volna! Lelke beteg volt. Az volt az egész. A beteg csiga magába zárkozva termi a gyöngyöt. A beteg lélek magába zárkozva mit terem? Lélek nagyságot, vagy megsemmisülést. A fájdalom főlemeli azt, a kit meg nem törhetett.

Domitilla néger szolgálja, az öreg Jaó végre nyomára jött a dolognak, s látta Calpurnius tivornyázi a kikötői tavernában tisztársai között.

Ünnepe volt. Castrorum Praefectusnak neveztek ki. Erre azután lehetett a boldog főnemlesnek egyet tivornyázi. Hiszen tivornya és ünnep, ünnep és tivornya akkor ugyan egy volt a római világban.

Jaó, a hü néger sokáig nem merte megmondani urnőjének, mit tapasztalt Calpurnius felől. Felt, hogy csalatkozása megtöri szívet a szegény asszonynak.

Különben Domitilla még sem utasíthatta most el magától a gondolatot, hogy Aurelianus még sem hagyta volna oly sokáig aggodalomban, ha bánata őt a házból ki nem zárja vala.

De hát mért nem nyilatkozott? Ki tudhatta, mit akart, mikor nem szólott soha. A gazdag Calpurnius nyilatkozott. Ő nem.

Könnyű volt Calpurniusnak nyilatkozni. Neki volt mire támaszkodni. Őseinek nevére és birtokára, de a szegény centurionak nem volt semmije. Szíve igaz szerelme, lelke nemessége oly dolgok, melyekre nem hivatkozhatott, s így hallgatnia kelle az időknek kedvezéséig. A szegény kénytelen az idők pártfogására támaszkodni s azt bevárni, vagy elmálni nymása alatt. A szegénynek birtoka a remény, a melyre más ember nem ad semmit.

Aureliánnak tehát hallgatnia, s hallgatva távoznia kelle a küszöbötől, mely élete boldogságához vezette volna, de a melyet egy gazdag szerencsefi foglalt előtte el.

Nem utasította őt el onnan senki: csupán saját szerénysége. Erénye ölte meg, elűzte tűzkarddal az éden ajtajától. Megadta magát. Nem vádolt senkit. Hallgatva távozott. De nem feledett. Ez már nem volt hatalmában. Azért kereste a Lethe partjait a csaták mezején, vérfürdőkben, ezerek holttesteinek között.

Hasztalan volt ez a kísérlete is. Fatuma eltaszítá előle a keresett halált, s azt parancsolá, hogy éljen.

Ha élni csupán annyit tesz, mint naponként bizonyos mennyiségű léget elégetni, bizonyos adag kenyeret és vizet elfogyasztani, s kiállani a hadisörök elé, s ezután pihenni menni: akkor ő is élt.

De az ilyen élet gyakran nagyobb teher mint áldás. Átalában igen kétes értékű adomány.

Azért az alexandriai platonikus bölcsék az egyiptomi papoktól kettőt fogadtak el: a lélek-vándorlást s az élet föltisztulási jelentőségét.

Szerintök az élet föltisztulási menetele oly éges, mely lehamvasztja a salakot az aranyról, hogy ez eredeti fényét visszanyerhesse.

Ezt sehol világosabban nem leheté látni, mint Aurelianusnál. E katona inkább tartozott a szellemhez, mint az anyaghoz.

Nem élvezte az életet, hanem átszenvedte minden panasz és követelés nélkül. Azt tartották felőle, hogy nem is érez.

Hiába vágják, neki nem fáj. Ezt restelte talán a halál s azért távozott el utjából e kőembernek, kinek szíve azért van, hogy vért

TÁJKÉP-RÉSZLET GÖMÖRBŐL.

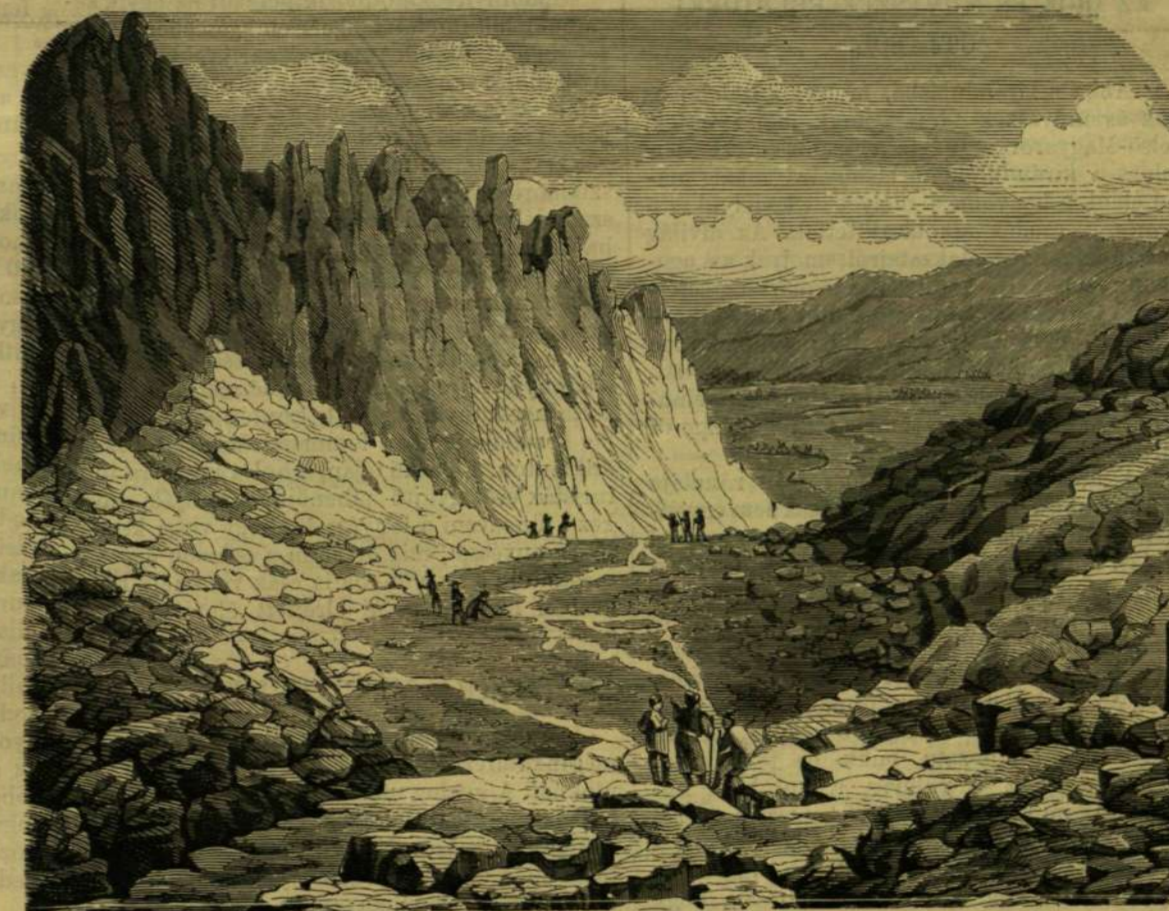
TÁRUGÓ.

DOBSINA.

SZIKLAKAPU A SZTRACZENAI VÖLGYBEN.

VIRÁGOS KERT A FELKAI VÖLGYBEN.

HAINER-KUNYHÓ A TARPATAKI VÖLGY FÖLÖTT.

TENGERSZÉKÁRPÁTOKBAN.

TŰZKŐ A LOMNICZI CSUCS FELÉ.

KÉPEK A FELFÖLDRŐL.

keringésbe tartás, arca azért van, hogy legyen mivel megmutatnia a vesztés megvetését, nem azért, hogy legyen, a hol olykor a mosoly derűje, e játszi sugár, átvonulhasson.

Ez ember talány lett.

Oh ha tudta volna, mi történik most abban a Niluspart szent hajlékban: vajjon nem rázkódott volna meg e kő-ember? Nem ordított volna-e fel ez a szikla?

Domitillát csalódása és vesztése véggé leverték s a halál révén is jutott.

Ekkor hívatta az öreg Jaót, szívére kötötte, hogy leányát ne hagyja el, hanem kísérelje őt el a császárhoz, hol az előadhassa jószágának méltatlan elkobzását. Ez volt, e remény, utolsó vizsgálatása, s a szegény néger határtalan hűsége.

Nemsokára azután meghalt és Flavia minden oltalma egy öreg néger lett.

Oh, ha ezt tudta volna az a kő-ember!

(Folytatása következik.)

AZ IRÓK ÉS MŰVÉSZEK FELVIDÉKI UTJÁBÓL.

Abba a kirándulásba, melyet közelebb az irók és művészek társaságának tagjai tettek, Felső-Magyarország egyik legszebb vidéke esett bele s a kirándulókban bizonyára sokáig marad élénk a benyomás, melyet itt kedélyükre a természet csodás alkotásai tettek. Az alvilág ama tünnepes alakzatairól, melyek az agyteleki cseppkő- és a dobsinai jégbarlang sötétjéből a fényes világtársulat előtt kibontakoztak, nem szólnak ezuttal; csupán ama helyekről, melyeken utjok keresztül vezetett, kívánunk jelen alkalommal néhányat bemutatni, a száz bérzű Gömörből és a központi Kárpátokból.

A hol Gömör megye alsó részén rónatája megszakad s a lapály egymással csaknem egyenközül futó völgyekbe szalad, elválasztva hol sziklás, hol erdős hegyláncokkal, sok dombos-halmos szurdok furúdi a hegyekre, rendesen egy-egy patakot vezetve alá a völgy nagyobb vízébe. E mellékvölgyek ott, a hol még a fényes nem kezdődik, végtelenül kedves, nyájas, hívogató tájreszleteket mutatnak. Halom mellett halom, majd hátul nagyobb hegyek, melyek sűrű nehéz lombozat bukk és tölgyfákkal fődveik le egész a völgyig, a hol buja növényzetű mosolygó réteken keresztül vezet el egy-egy dűlő út és a hegyi patak. Azok a dűlő utak néhol igen meredek, valóságos kapaszkodók, s annyira veszedelmesek, hogy inkább nevezhetnők földülőknek őket. Alföldi né nem merne neki indulni ennek a meredeknek, annál kevésbé azon lefelé. A gömöri nép pedig terhes szekérrel is bátran járja, néha pláne ökörfogattal, sőt föl is szánja az olyan lejtőt is, melyen gyalogszerrel is csak kapaszkodva mászik föl az ember.

Egy ily csendes völgy-részletet tüntet föl egyik képünk.

Hasonló jellegű az a völgy is, melyben a kirándulás egyik megállóhelyét képező Dobsina városa épült. Fokozatosan emelkednek a halmok körülötte, míg tekintélyes magasságokat érnek el, a hol addig lombos erdőöpegyük tülelvélvő válik. Maga a város gyönyörű fekvésű. Háza, néhány igazán szép és nagy középkorú épület kivéve, többnyire fából vannak s a város közepét patak futja keresztül. A várost környező hegyoldalakban a csepley- és erdő-részeket rétek, legelők, szántóföldek és apró körtelmek omlásai szakítják felbe, mely utóbbiak a hegyüregekből kihordott kőfalak rakodéai s arra figyelmeztetnek, hogy itt a közelben bányá bejárata van, vagy legalább volt valamikor.

A várost a történészek még quad telepnek mondják, melyet a honfoglaló magyarok már itt találtak. Régi okmányokban IV. Béla idejében fordul elő neve, a mikor a száz lakosok jöttek az eddigiek mellé, kiknek nyelve a régiekével összekeveredvén, ma is fenmaradt. A történelmi folyamán Dobsina sokszor feldulatott, virágzó bányá- és kohó-ipara elpusztult, ma azonban, kivált a Czemberg nevű hegyben

talált kéklény- és alányérez kihasználása óta ismét virágzásnak indult.

Már a fényes erdő tájvidéke sokkal zordabb, sokkal vadregényesebb. A sztraczenai völgynek pl. mely a kirándulás egyik legszebb részlete volt, a bejárása olyan, hogy a festő képzelete se teremthette volna meg művészi vadregényesebben. A völgy két oldalán emelkedő meredek sziklahegység, a völgyön keresztül húzódó sziklafal elrekeszteni látszik előttünk az utat. Szakadékaival, merészen fenyegető ormaival, kökolosszusaival, sziklatombjeivel csak épen annyi nyílást hagy az egyik hegyoldal tövében, hogy a Göllicz vize keresztül bujhat rajta. A Koburgok által készített kocsiutnak azonban magába a sziklafalba vágott kapu jármát kell fölvennie, mint az képünkön látható.

A Kárpát, tán mondanunk sem kell, szintén minden lépten és nyomon más és más festői tájképet tárt a társaság elé. Egy-egy forduló egész új, az előbbtől elütő részlettel lep meg. A kiránduló társaságnak kevés tagja vállalkozott ugyan hosszabb kirándulásra, de ott a páratlan fekvésű, évről évre emelkedő, s már-már világhírűvé vált furdó, Tátra-Füred, és a csorbai tó környékén is észlelhetők e tájképek csoda változatosságát.

Mennyire különbözik például az egyik képünkön föltüntetett tengerszemegésében e részleteiben a többitől. Amannak partja sötét zöld fényerdőtől van szegélyezve, míg a másik kopár sziklás s vize is egészen más színű, egyik tengerzöld, a másik sötétkékbe játszó. Hát még a «Virágos kert», mely a felkai völgyben a gerlachfalvi sziklaóriások égetverő sora és a Szekrényhegy szakadékos szirtjei közé szorulva a legpompásabb havasi virányt mutatja, keresztül hasogatva a rajta végig folyó pataktól, de erdőnek, sőt még csak fának is sehol semmi nyoma benne. Kő, virág, szikla és omlóvíz az egész.

A tarpataki nagyszerű vizesékek, a Kárpát e könnyű szerrel megközelíthető részletei fölött, a Rajner-kunyhón is tul, szintén mily más világ kezdődik ismét a lomniczi csúcs felé vezető sziklaúton. A Tüzkő táján, a hol a magasra törő turisták erőt gyűjtő pihenőjüket tartják, hogy kezd tündezni a tenyészet s hogy veszi kezdetét az enyészet, míg ott fűn a csúcson egészen megszűnik s a vadmoha is csak valamely repedésben meri tengetni elrejtett életét...

MOZGÓ VÁRÓ TERMEK.

A modern kör jelszava: «Az idő pénz» most még inkább érvényesült, mint valaha; kivált a vasutaknál. A gyalog utazás korszakában roppant haladásnak tekintették a kétkerekű taligát. S valóban az is volt. Midőn a taligát szekér váltotta fel, s ezután pedig a vasúti kocsit következett, szóval, valahányszor a közlekedés tökélyesült: a világ mindannyiszor azt hitte, hogy a netovábbjánál vagyunk. De a kutató elmék nem nyugodtak meg soha. Vasutainkon mai napság 60—70 kilométer futnak be egy óra alatt a vonatok, s mégis vannak, kiknek még ez sem elég, s az ilyen kívánság ragadós, mert a világ telhetetlen.

Ma már a gyorsvonat nem elégti ki az embereket. A futárvonatok, még ha csak a nagyobb, s egymástól távolabb eső állomásokon pihennek is, a megállások által igen sok időt veszítenek; már az állomás előtt lassítani kell a vonatot, s az indulás után ismét sok idő kell reá, míg a kívánt sebességet elérjük. Pedig a megállapodásokat elkerülhetlenné teszi a víz és a tüzelő anyag fölvétele, az utasok ki és bezállása, s végre az étkezés és üdülésre szükséges idő.

Hogy tehát egy hájtásra Párisból Havreba, Bécsből Berlinbe, vagy Berlinből Hamburgba mehessünk, az egész vonal hátrahagyására elég-séges vízzel és tüzelő anyaggal kellene ellátunk a vonatot, s menet közben kellene fölvenni és letenni az utasokat, s ellátni őket magán a vonaton minden szükségességekkel.

Mint e rövid leírásból is látható, Haurez találmánya egy egészen új s felette gyakorlati rendszert fog életbe léptetni, mely által a leggyorsabb futárvonatokat is megkatharhatják a minduntalan való megállás által okozott idő veszteséget, s fölvehetők és letehetők az útutazókat csaknem minden állomásnál.

A mostani rendszer szerint a futárvonatokat csak a nagyobb állomásokon pihennek, követ-

a cseber előtt s azt fölragadva, a szerkocsi vize-tartójába teszi.

A földat másik föltevélet, t. i. hogy az utasok magán a vonaton mindenféle szükségességekkel elláttassanak: már megoldották az amerikaiak, mert az ő vasutakon alhatik, ehétik, sétálhat, sőt szórakozást is találhat az utazó.

Hátra van még a legnehezebb kérdés megoldása: utasokat fölvenni és letenni a vonal különböző pontjain. Haurez Prosper, francia mérnök, erre néve oly megoldást hozott javaslatba, melylyel már legközelebb kísérletek is fognak történni. Mindenek előtt elfogadta az amerikai kocsik rendszerét, mely szerint minden kocsit középen folyosó vezet keresztül, úgy, hogy az egész vonaton az elejétől a végéig közlekedni lehet.

Minden állomásán a párhuzamos uton egy kocsit, ugynevezett váró-kocsit áll; ebben előre helyet kell foglalniok a gyorsvonat igénybe venni akaró utasoknak. E kocsit egy gépezet a kívánt pillanatban a fővonalra tereli. E mozgó váró-terem három részre van osztva. Az elsőben van egy kis mozgató gép, és a kapcsoló szerkezet, mely a kocsit a vonatra akasztja; a másodikban az utasok vannak elhelyezve, s végre a harmadik a csomagok és mindhárk számára van fentartva.

A mint a vonat a várókocsi közelébe ér: a vezető mozgásba hozza a kapcsoló szerkezetet, s annak karikája belesik a vonat utolsó kocsiján alkalmazott gépezetbe.

A kapcsoló szerkezetnek olyan szerkezete van, hogy a váró-kocsi mozdulatlan helyzetéből fokozatosan megy át a legnagyobb sebesség mozgásba, mert különben például egy óráknál 60 kilométer sebességgel haladó vonathoz kapcsolva, olyan rázkódás érne a kocsit, mely egyéb balesetet nem is említve, könnyen elszakíthatná a láncot vagy a horgot.

Ugyanis a kocsit maga nincs közvetlenül a vonathoz csatolva, hanem az akasztó karikára alkalmazott hosszú sodrony kötélnél fogva, mely a kocsit első részében fölállított tengelyre van föltekerve. A mint a vonat megrántja a sodronykötelet, az letekerődik a tengelyről, s eleinte aránylag csak lassu mozgást ad a kocsinak. Minél tovább tekerődik lefelé a sodrony, annál nagyobb lesz a tengely forgásának ellenállása a gépezeten alkalmazott sírúren egymásba rovdó fogas kerekek által, melyek a mily mértékben akadályozzák a tengelyre tekert sodrony legombolyodását, ép oly mértékben gyorsítják a kocsit mozgását. Így aztán elérkezik az a pillanat, midőn a kocsit utoléri a vonat sebességét. De a legombolyított sodronynál fogva még jókora távolság van közte és a vonat között. E távolságot tehát le kell győzni, még pedig a kívánt sebesség megtartása mellett.

Ekkor hozzák működésbe a mozgató gépet, mely — mint említettük — szintén a kocsit első részében van elhelyezve. E gép az előbbivel ellenkező forgásba hozza a tengelyt, s reá tekeri a sodronyt, miáltal a kocsit minden rázkódás nélkül fokozatosan közeledik a vonathoz, s erősen hozzákapcsolatik.

Az egész művelet nagyon hasonlít azon eljárásához, midőn egy kis csolnakot a haladó gőzöshöz akarnak kötni. Midőn a gőzös egy irányba jut a csolnakkal, kötelet dobnak reá s ezt a fedélzeten jól megerősítik. A csolnaktól pedig fokozatosan eresztetik a hajókötelet, hogy a hirtelen megrántás alá ne merítse a kis járművet, s így lassankint kiegyenlítik a két sebesség közötti különbséget, s azután a matrózok föltekerek a kötelet s csakhamar utoléri a gőzöst.

Midőn a váró-kocsi a vonathoz kapcsolatik, akkor az utasok átmennek a vonatra, s a szolgaszemélyzet áthordja a máhárkat és árukat. Viszont mindazok, kik a vonatról kiszállani akarnak, a váró-kocsiba térnek át, mely a csere megtörténte után ismét kapcsolatik. A vonat továbbmegy, a váró-kocsi pedig önmozgó gépe által hajtva, visszatér az állomásra.

Mint e rövid leírásból is látható, Haurez találmánya egy egészen új s felette gyakorlati rendszert fog életbe léptetni, mely által a leggyorsabb futárvonatokat is megkatharhatják a minduntalan való megállás által okozott idő veszteséget, s fölvehetők és letehetők az útutazókat csaknem minden állomásnál.

A mostani rendszer szerint a futárvonatokat csak a nagyobb állomásokon pihennek, követ-

kezőleg a kisebb állomásokhoz közelebb eső utazók csakis nagy kerüles mellett használhatják azokat.

E mozgó váró-termeknek azonban csakis az amerikai módra berendezett vasutakon volna értelme, mert ha az utasok magán a vonaton mindazt föl nem találják, a mire elkerülhetlenül szükségük van: akkor csakis rövidebb utakra vehetik igénybe a gyorsvonatokat.

Mellesleg fölemlíthetjük itt a londoni földalatti vasutak ügyes berendezését is, mely által a közlekedés gyorsasága nagyon előmozdítottatik; e földalatti vonatok ugyanis minden öt perczben indulván, alig időznek husz-huszonöt másodpercznél tovább egy állomásán. Hogy tehát az ajtonyitogatás által se pazaroltassék a drága idő: a vonat megállásakor egy gépezet segítségével minden kocsit ajtója magától kinyílik. A peron szélén egymástól egyenlő távolságra nagy fehér kocka-kövek vannak az aszfaltba ékelve, s a vonat a legnagyobb szabotossággal úgy áll meg, hogy minden ajtó egy ilyen kocka-kő előtt nyílik ki. Az utasok e kocka köveken állva várják a vonatot, s mire beugrának, az ajtók újra becsapódnak, s a vonat tova robot.

Luby Gyula.

NYOMA VESZETT!

— ANGL RÉGENT. —

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

A Beni mester kellelten látogatói.

A tengerész átment a piazzán, egy kávéház előtt leült az asztalok egyikéhez, félgy elfőve egy oszlop által, honnan a Stefano Beni műhelyéhez láthatott, a nélkül, hogy őt lássák. Egy csésze csokoládét s egy cigarettet hozott magának, előre kifizette — s várt.

Arra várt, hogy Giulietta elhagyja bátyja műhelyét. Nem soká kelle várnia. A leányka, miután néhány perczot a műhelyben volt s nagybátyjának a kulcsot átadta, karján kosarával eltávozott s a dei Capelletti házba hazament, gondoskodni az ebédéről s egyéb munkájához látni. A tengerész azonban nem mozdult helyéről, még várt. Nem sokára az angol család is kijött az amfiteátrumból; a magas angol, leányaival s inasával, kocsira ült s elhajatott. S az öreg Cetti lassan oda bicegett a Beni mester műhelyéhez, néhány szót váltott vele, átvette a «kis ajtó» kulcsát s haza bicegett. Azután Stefano Beni jött ki a műhelyből, átment Lajos kovács szomszédjához, hogy vele az Anselmo aya beteg kerekének meggyógyításáról értekezze; egy kis negyedóra telt bele, míg visszatért s újra munkájához látott.

Ezalatt az idegen kiszitta cigarettjét, félgy kiszűrésölte csokoládját s mint a ki tisztábajött gondolattal és magát teljesen elhatározta valamire, fölkel s sem jobbra, sem balra nem tekintve egyenesen az ötödik bolthajtás felé tartott s megállt a Beni mester műhelye ajtajának a küszöbén.

— Jó reggelt, signore Beni. Beszélhetek-e önrel öt perczig?

A mester letette vésőjét és kalapácsát, kezeit kényébe törülte, s meglepetve, de nem barátságatlanul nézett az idegenre.

— Bizonyára, — mondá, — s háromlábú székre mutatott, az egyetlen ülőhelyre, melylyel vendégét megkínálhatta. De a tengerész állva akart maradni.

— Nem ülök le addig. — mondá, — míg dolgom elő nem adtam.

A kerekés kíváncsian nézett rá.

— Az ön állapotabeli ember — mert ha nem csalódom tengerész — ritkán érintkezik a magam mesterségével.

— Semmi dolgom az ön mesterségével, signore Beni, hanem a hűgával.

— A hűgummal? — kérdé Beni mester egészen elbámulva. — S ugyan mi dolga a hűgummal?

— Feleségül akarom venni.

Sötét pir borította el a kerekés rendesen sápadt arcát.

— Kicsoda ön? — kérdé durván.

— Bariból jövök. Nevem Cesare Donato.

Kereskedő tengerész vagyok, és saját hajóm van. Erősen dolgoztam s szépen szereztem.

A kit nőül veszek, nem kívánok vele hozományt.

— S mióta ismeri hűgomat?
— Ma reggel óta?
— Hogy érti ön: ma reggel óta?
— Történetesen találkoztam vele a vásárbán; aztán utána mentem az amfiteátrumba.
— S maig soha sem látta?
— Soha.
— Ön bolond?
— Annak látszom?
— Ugy beszél s ez még rosszabb.
A tengerész komolyan mosolygott.

— Itt van utulelem. (Viseltes bőrtárczát vett ki zsebéből s abból egy sokszorosán látta-mozgott és bélyegzett utulevet mutatott elő.) Hajó-papírjaim nincsenek nálam, de elhozhatom Velenczéből.

— Semmi közöm utulevéhez és papírjaihoz, — szölt a kerekgyártó durván. — Mondom, a dolog lehetetlen.
— Miért lehetetlen?
— Ezer okból.
— Mondjon csak ötöt.
— Egy is elég. Ön önt nem ismerem.
— Oly baj, mely napról napra orvoslódik.

Már is jobban ismer, mint ez előtt egy negyed órával. Egy hó mulva oly ismerősök leszünk, mintha egész életünkben együtt éltünk volna. — De nekem semmi kedvem önrel megismerkedni.

— Ej, uram; minek vesztessük a szót. Ön becsületes ember vagyok; szeretem hűgát s nőül kérem. Esküvőnk napján huszonötezer lirát biztosítok számára és gyermekeinek. Beszélhetek-e világozabban?

Stefano Beni ajkára harapott. Nem tudott mit felelni; de világerért sem akart igent mondani. Szerette hűgát, mint saját gyermekét; de szeretete egyáltalában nem volt önzéstől ment. Soha se gondolt férjhez menetéle, hogy meg kelljen válnia attól, kit öreg korá vizsgálatójául nevelt föl. S mégis... huszonötezer lira, az ő állásabeli embernek egész vagyon; a kérés nyilván, férfiasan szölt, komoly s becsületes embernek látszott.

— Hogy tudom én, hogy mind igaz a mit mond.

— Adjon időt holnaputánig s mindazt bebizonyítom. Ha velem jő Velenczébe, megláthatja hajómat. A mi a pénz illeti, kész vagyok azt letenni itt Veronában annál a bankárnál, a melyknél kívánja.

— Az én lányom nem eladó.

— Isten mentsen! Nem, signore Beni — én azt jól tudom. Nem is akarom megvenni öntől; csak arra kérem engedje vele tisztába hoznom dolgomat.

Sarokba szorítva, a kerekés egy pillanatig fontolgatott — nem hogy mit mondjon, hanem hogy miképp mondja.

— Hallgasson rám signore Donato, — mondá elnyomva indulatát de izgatott gyorsasággal. — Ön tisztán beszél, én is tisztán beszélek. Nem sietek férjhez adni leányomat. Minél tovább marad velem, annál jobb szeretem. De ha férjhez kell menni, nem ilyenforma emberhez adom.

— Mit ért ön azalatt, hogy nem ilyenforma emberhez? Vak, vagy süket, vagy püpos vagyok én?

— Ön nem közülünk való. Bariba való; s mit tudom én, hol van Bari. Akár azt mondaná: Amerikából jött. A mi népünk nem az ön népe; a mi hazánk nem az ön hazája. Mi szárazföldi emberek vagyunk, ön tengerész. Egy szóval: nem adom s ezzel vége.

— E feleletet nem fogadhatom el öntől, Stefano Beni.

— De el kell azt fogadnia.

— Meglehet, hogy el kell, de nem öntől, hanem a leánytól. Öntől csak azt kívánom: fogadjon el kerőül; elmondtam ki vagyok, mi vagyok. Önnek nincs joga engem visszautasítani ha becsületes ember vagyok s nem hazudok. De erről meg kell győződnie.

— Mi bajom nekem önrel, hogy én az ön dolgai után járjak? Leányommal csak én rendelkezem.

— Igen és nem. Önnek joga és kötelessége leányát övni semmiházi csalóktól, hízeltől szelkergetőktől, korbely, részeges, tolvaj gazoktól. De nincs jogosítva közre s egy becsületes ember közre állni, a ki őt szereti, boldogítani kívánja s jó férje akar lenni.

— Megmondtam határozatomat. Jó reggelt!

S Beni mester újra kezébe vette vésőjét és kalapácsát s úgy tett, mintha munkájához látna. — S én újra mondom: csak töle fogadok el visszautasítást. Addig is elhozom igazolványaimat Velenczéből. A mielőbbi viszontlátásig, signore Beni!

E szavakkal a tengerész megemeltette kalapját s otthagya a műhelyt.

Beni mester dühösen látott munkájához s a forgács csak úgy pattogott vésője alatt mint a szikra a kovács üllőjéről. Egészen ki volt hozva sodrából. Soha emberrel oly igaztalanságot nem történt. Erőszakkal akarják eldusztatni tőle a hűgát, a leányt! De azt nem engedti. S még ez a fizető, ez a jötmény, ez a nem-tudni-kicsoda, meri neki mondani, hogy ő «nincs jogosítva!» Nézze meg az ember! Hogy becsületes ember? De nincs-e ötven, szintoly becsületes ember Veronában? S ő Bariba adja a leányát, a világ végére? Hol is az a Bari? Meg kell tudnia.

Átszaladt a szomszédjához, Lajos kovácsához.

— Hallja, szomszéd; maga tanultabb ember nálammal. Mondja csak, hol fekszik Bari?

— Bari? Hát a déli vidéken?

— De Olaszországban van?

— Persze. Az Adria-tenger mellett.

— Kikötő hely?

— Az ám. Ankonában és Velenczében akármennyi bari-i hajót láthat, melyek oda olajat hordanak, Saechi szomszédunk is Bari-ból kapja minden olaját. De miért kérdi mind ezt szomszéd?

— Csakugy, eszembe jutott. De nem is ezért jöttem; hanem hogy ezt a pater kereké dolgát tisztába hozzam; majd én leszámolok a páterrel.

Nem akarta elárulni a kovácsnak, hogy a kerék abroncsát a maga zsebéből fizeti. Szégyelte gyöngességét, hogy a hűga által rábeszélte magát. A kerék készen volt s mivel a maga legénye is épen a kovácsműhelyben volt, hazaküldte a kerekét az Arany napba; Giuliettának pedig megizente, hogy ne várja, mert nem megy haza ebédre.

— Tán valami sürgős munkája akadt, szomszéd? — kérdé Lajos kovács, ki maga sem volt ment a kiváncságtól.

— Nem épen; de elrontottam a gromromat s nincs étvágyam.

Visszamenőben betért a pékhez s egy fél kenyeret, azután egy tányér olajos babot vett magának s e frugalis ebédet zöld korsajából egy jó ital friss vízzel öntötte le, és ismét munkához látott. Haragja elpárolgott már; de hogy újra föl ne kavarodjék, jobbnak látta nem menni haza estig.

Ebéd után pipára gyujtott s a reggel történeteken gondolkodott, mikor egy kocsit állt meg az ajtaja előtt s arról Moretti Tóni szállt le és lépett a műhelybe. Izgatott és halavány volt.

— Jó napot, signore Beni. Feltém, hogy haza talált már menni ebédre.

— Nem mentem. Valami baj van?

— Baj nincs, csak valami komoly beszél-dem volna önrel.

— No csak ki vele. Mi dolog?

— Hát csak az, hogy szeretem önnek a hűgát, a szép Giuliettát. Tudja, signor, hogy atyám ötezer lirát hagyott rám, s a mellett a kocsit és lovak is sajátom. Ismer, tudja, hogy becsületes ember vagyok; képes vagyok elartani a feleségemet. Ide adja-e nekem Giuliettát?

Stefano Beni egy perczig bamba megütődéssel nézett ez új kérére. Aztán kitört:

— Vigyen el az ördög! Ez már a második ma! Csakugyan sok egy napra.

S oly dühösen vágta földhöz pipáját, hogy izre porrá tört össze.

A szegény Moretti Tóni alig találta meg az ajtót, csak hogy elhordhassa magát.

Beni mester újra dühbe jöve, estig nem ment haza.

Azalatt a szép Giulietta ábrándozott, gondolkodott. Az az «Addio — de nem sokára!» mindig a fülében csengett. Oly gyöngéd hang, s mégis oly komoly, oly igaz; bizonyára a valódi Romeo sem szólhatott ennél szebben.

Mikor a másnap előjött, a reggel, melyre

amaz találkozást kért, az arenában, a sz. Zénónál, a misén, a vesperen — Giulietta mindig csak rá gondolt. De nem találta helyesnek, bármennyire ohajtotta, hogy élbe menjen, hogy keresni lássék a találkozást. Ő a hetivásár napján s a vasárnapi misén kívül ritkán szokott kimenni a háztól; legfőkébb a kutra s a műhelyig. Ma a kutra sem ment le, a hol — tudta — hogy a pletyka asszonyok összegyülekeznek s Moretti Antonio várja, lesi, hogy egy szót vált-hasson vele. Szomszédnéjét kerte, hozzon egy korsó vizet neki — máskor majd visszaadja a kölcsönt, — de most nagyon sietős varni valója van.

Csakugyan, pénzért varrt, előkelő hölgyeknek. Az előbbi munkát épen tegnapelőtt vitte volt haza s újat hozott helyette. Egygyel kevesebb ürügy, hogy kimehessen a háztól. Mihelyt az ebédet tűzhöz tette, varrójához ült. Selyem kelmére virágokat kelle himeznie megrendelő-jének; de bár a tí gyorsan járt kezében, szemé többet járt a távolban, egy kép után, mely szü-netlenül előtte lebegett.

Majd felretette a munkát s a sátorban vásárolt balladát olvassgatta. Kedve jött könyv nélkül megtanulni; de mindig csak a refrain csegett a füleiben, melylyel a 24 strófa minde-nike végződött:

«Jo l'amo ora e sempre
Romeo l' mio ben!
(Szerettek most s örökre
En és es Romeóm!)

Egyszerre félen-ken kopogtak ajta-ján. Hogy megdob-bant szíve: nem ő-e? Nem merete monda-ni: szabad. A ko-pogtatásismétlődött, félenken. Ez a fé-lénkség neki bátór-ságot adott. Kinyi-totta az ajtót. Egy utcazi suhancz volt, a ki egy dobozt adott át neki s mielőtt ő bámulatából magá-hoz térhetett volna — eltűnt.

A doboz tele volt csodaszép, soha nem látott szépségű virá-gokkal... S mikor kiszedte: alattuk kis lapocska s rajta csak e pár szó: «Romeo — Juliának!»

Hát vajjon iga-zán Romeónak hív-ják? Vagy csak neki az?

Nagybátyja sem előttevaló nap este, sem ma délben nem szólt semmit; s Ju-lia nem is sejtette a műhelyben történetek. De virágait gondosan elrejtette kis háló kamrájában. Érezte — hogy titkolnia kell nagybátyjától!

(Folytatása következik.)

EGYVELEG.

* A panamai csatorna ügye nem halad oly gyorsan, mint közönségesen hiszik. A «Panama Star and Herald» lap szerint ugyanis a munkások közt sok a betegség s nagy a halálozás és ennek következtében az elcsüggedés, több mérnök vissza is tért. Maguk a munkások rosszul vannak fizetve és ellátva. Lesseps fényes tudósításai az isthmoson lakók közt elkéseredést szültek.

* A Kongo-expedíció, melyet tudvalevőleg a nemzetközi Afrika-társaság bizott meg gyarmatok telepítésével és utak készítésével, nagyon lassan halad elő munkájával, habár elegendő összeg felett rendelkezik. Legnagyobb baj van a munkásokban, mivel az önkéntes vállalkozók Stanleyt már nagyobb részt elhagyták s most rabszolgákkal kell az utakat csináltatni, melyre ezek nem eléggé alkalmasak.

* A liliom volt már a régebbi időkben is julius jelvénye, mint a róza júniusé. Az összeköttetés termézetes, mivel a virág ekkor nyílik leginkább. Az «angyalai üdvözet»-ben (július 2-án) előforduló liliom, ugyszintén a tiszta élet jelképezése a liliom által valószínűleg pogány eredetűek. A halott kezébe adott fehér liliom az eltávozott lelket jelképezi. A

liliom csaknem szent jellege miatt sok helyen szerencsétlenségnek tartják, ha valaki elesik, midőn kezében liliomot tart.

Drága katalógus. A britt muzeum könyvtára sajtó alatt levő katalógusnak költségei 70.000 font sterlingre rúgnak. A katalógus egy teljes példányá-nak bolti ára 4.000 márká lesz.

A szaharai tenger. A Tunisz déli részén folytatott francia hadi vállalat alkalmából a «Journal des Débats» fölleveníti azt a tervet, mely a sivatag északi részére a tengert be akarja vezetni. Lesseps, földünk nagy vízi útjainak e főmestere azt mondta a francia akadémia egyik ülésén, hogy erre soha sem volt kedvezőbb alkalom, és hogy Rudaire őrnagy munkálatai után egészen bizonyosan sikerülne Tunisz és Algir déli részén beltengert létesíteni. Lesseps többi közt így szól: «Azon kiszáradt morotva fenékének megvizsgálása, mely a mi algiri birtokunk mentén elvonult és Gabes vidékének átkutatása, mely amannak a tengerrel való összefüggését meg-szakítja, csak azon czélból kezdetet meg, hogy e vidékek éghajlatát egy csatorna által megváltoztas-suk és megtermékenyítsük, de a hosszú öböl, mely az Úd Daedi völgyig létesítendő volna, még más előnyöket is nyújtana, mivel területünk körül Algir közeléig mintegy övet vonna, s a tengerészet ké-nyelmese és olcsó utat találna benne szállítmányai számára. Azonkívül a jöllét lassankint átalakítaná a benszültöttek erkölcsét is. Új és fényes bizonyítéka lenne előtti hatalmunknak, s nekünk biztos kiinduló pontunk, ha azon terveinket újból fölvennők,

* A sör hamisítása az Egyesült-Államokban oly nagy mértékben üzetik, hogy hivatalos kimuta-tások szerint már eddig 78 különböző módszer van divatban s ezek felérésben ártalmasak az egész-ségre s nagyrészt csak a színe hának.

* A zsebtolvajok nagy számára nézve Japán is hírhedt lett. Magában Tokióban mintegy 2000 ily tolvaj van, ki üzletszerűleg őrzi mesterségét s azok közt valami 200 rendkívül furfangos.

* Különös közzinű varjút fogtak nem rég Kalkutta utcáin, hová e maradat a vihar üzte be. Alapszíne hasonlít a galambéhoz, azonban tollai sokkal szebbek.

* A kínai nők lábának megnyomortása nagy izgatottságot keltett nemrég Angliában a Har-ward-kollegiumban. A kínai nyelv tanárának neje ugyanis kis babájának akarta végrehajtani a nemzeti szokást s a kis gyermek folytonos sírása s tanulókat és a közönséget egész lázadásig izgatta. Az állatki-zés ellen alakult társaság kötelességének tartotta, hogy ez ügybe beavatkozzék.

* A különböző vallásfelekezetek közt az Egyesült-Államokban legtöbb (2.374,339) hive van a baptistáknak; a methodisták száma 1.742,922, a presbyterieké 915,000, a lutheránusoké 700.000.

* A spongyiát újabbán Európa és az Egyesült-Államok tengerpartjain csaknem gyárilag tenyész-tik. A kezelés igen egyszerű. Az élő spongyiát apró darabokra vagdalják s minden darabot egy kis pálczikára erősítve a tengerbe helyeznek. A darabok rögtön nőni kezdenek s három, legrosszabb esetben 7 év alatt elég na-gyok, hogy piacra jö-hessenek. Dalmácia partjain e tenyésztés már virágzó üzlet kezd lenni.

* A saláta már a görögök és a ró-maiaknál nagy tisz-tességben részesült s gyógyszernek tekintet-ték. Az első kereszt-nyek majdnem szent növénynek tartották, mivel keresztelő sz. Jánosnak pusztai tar-tózkodása alatt e nö-vény (a «sáska» hibás fordítás) volt főétel-léka s ezért a sz. Atha-nazius egyházi átok-kal sújtott egy gonosz szamarat, mivel a zár-dakertben levő salátát megette. Még az újabb időkben is nagy becs-e volt a salátának. I. Fri-gyes Vilmos porosz ki-rály nagy ebédek alkalmával saját legfensé-gesebb kezeivel készi-tette el a salátát s a mult század végén Lon-donban egy Gaudet nevű francia emigrans előkelő állást fog-lalt el, mint híres sa-látakészítő. Saját ko-scsiján járt sorba egyik mágnes lakásától a másikig, mert nagy banketteknél csak ő

készítette el a salátát s minden ily munkáért állí-tólag tíz guineát (körülbelül 120 forint) kapott. A vendégségeket néha pár órára el is halasztották miatta, annyira el volt foglaltva. A saláta opiumszerű hatása, mely oly különös ingert ad e növény élveze-tében, attól a tejes nedvtől ered, mely a növény leve-leiben van. Sok salátaétel este mély álmot, napköz-ben idegcsillapítást idéz elő, mértéktelen élvezete azonban veszélyes is lehet.

A hamis iratok kipuhatólása fénykép segé-lyével. Ez új kipuhatólási eljárást a párisi rendőrség következőleg alkalmazza: Ha valamely okmányunk gyanus a valódisága, azon esetre a gyanus irat óriási mérvben megnagyobbítva lefényképezetik, valamint az állítólagos hamisító sajátkezével irt kézírata is. E kettő összehasonlítása által a hamisít-ás könnyen és gyorsan megismerhető. Az ugynevezett törvényészeki szakértők véleménye e tekintetben tudvalevőleg nagyon eltérő és bizonytalan, ugy hogy óhajtandó, hogy e könnyen alkalmazható módja a hamisítás megismerésének, hazai törvényészekünk által szakértő bírálat alá vétezzék és mielőbb alkalmazzassék.

Az első női közlegysébet Észak-Amerikában nemrég nevezték ki, Kolumbiában, neve miss Gil-lette; miután kimutatta, hogy a szükséges ismere-tekkel bír a s igazságügyi hatóság kijelenté, mi-szerint a közlegységi állás elfoglalásában az, hogy nő, nem képez akadályt, az Egyesült-Államok elnöke megküldte számára a kinevezést.

Az I. közlemény lapunk ez évi 1-és, 2-ik és 13-ik számában jelent meg.

TERMÉSZETTANI KISÉRLETEK ESZKÖZÖK NÉLKÜL.

III. közlemény.

E czim alatt már a mult alkalommal meg-emlékeztünk a testeknek ugynevezett tehetet-lenségéről. Ezen elven alapszik egy érdekes tünetmény. Helyezzünk el egy leterített asz-talon egy poharat szájával lefelé fordítva két négykrajcáros darabra, s a pohár alatt le-gyen egy egykrajcáros darab. Ez utóbbit kivehetjük a pohár alól a nélkül, hogy a po-hár alá nyulnánk. Körmünkkel megkaparjuk kissé az abroszt, ennek következtében az felénk jön a rajta levő krajcárral együtt. Midőn uj-junkat fölemeljük, ruganyosságánál fogva az abrosz visszajugrik, de minthogy ez gyorsan történik, a a krajcárdarabot nem viszi magával, hanem helyt hagyja. Ujjunk egy további mozdulatára a krajcárdarab ismét közeledik, s midőn az abroszról levezesszük ujjainkat, ismét helyt ma-rad. Így lassan a krajcár egészen előkerül a pohár alól. (1. ábra.)

Egy másik képünk a hangnak azon tulaj-donságára vonatkozik, hogy nemely szilárd ri-

hordóba tartani, és az egész folyadék magától át fog folyni. Ezek a levegőnyomáson, s a már annyiszor emlegetett tehetetlenségen alapulnak. A folyadék, midőn egyszer mozgásba hozottát a fölszívás következtében, mozgását követi tovább, lefelé akar esni a folyadékba nem mártott szá-ron, s helyébe a levegőnyomás minduntalan

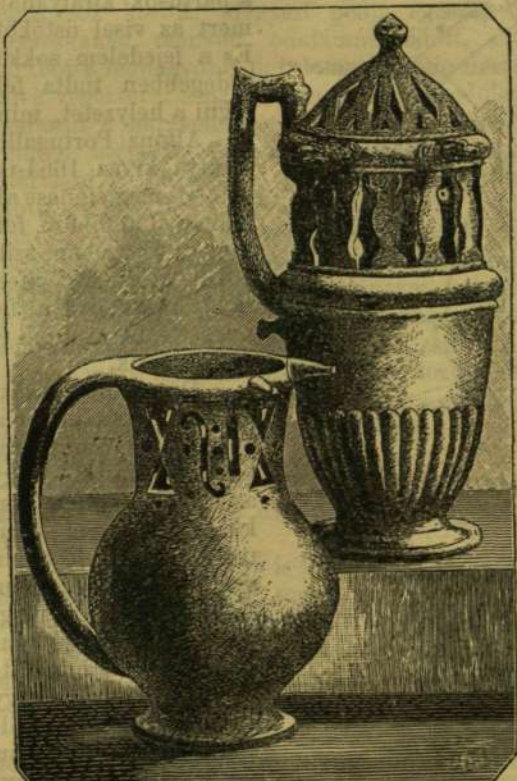
3. Fajankó az üvegben.

1. A krajcár előjő a pohár alól.

2. Mocsárvízből ivóvizet lehet csinálni.

4. Bűvös kúpák.

5. Bűvös kupa átmenete.

6. A kanál zengő hangot ad.

7. A víz a felső pohárból az alsóba folyik.

deg testekben gyorsabban terjed, mint mások-ban, vagy mint a levegőben. Ha egy ezüst ka-nalat kezünkbe fogva oda ütjük az asztalhoz, akkor a hang, melyet hallunk, nem lesz sem erős, sem kellemes. Mert kezünk nem képes azt jól vezetni, sőt legnagyobb részét elfogja. De ha a kanalat színegre kötjük, s a színez vé-gét füllinkhöz értetve ütjük a kanalat valamely tárgyhoz, a hang, melyet hallani fogunk, igen kellemes csengő és erős lesz. (6. ábra.)

Nem csak a fizikai tanulmányok alapján, hanem a közönséges gyakorlati életből is ismeri mindenki a szívók tulajdonságát, azokat az üvegből és pléhből készült görbe csöveket, me-lyeknek egyik végét csak belev kell dugni a telt hordóba, másik végén szívni egyet, s az üres

uj folyadékot szorít. Ez mindaddig tart, míg csak a telt hordóból minden folyadék ki nem merült.

E szívót bizonyos föltételek mellett nagyon előnyösen használhatjuk a rossz víznek ihatóvá tételére. Ha kint járunk a mezőn, s nincs köze-lünkben forrás, csak valamely tócsa vagy mocsár-vize áll rendelkezésünkre: azt is ihatóvá tehet-jük. Erre nézve a szívó száját egy fa-széndarab által zárjuk el. Ugy, hogy a víz csakis a szízen keresztül menve juthat a szívóba. Ha most a

lyadékkal telt edénybe értesse, a másikat a meg-töltendő edénybe. A hajcsőveség következtében a folyadék végig fog haladni a zsinór egyik végétől a másikig, s ott alácsöpög. (7. ábra.)

Miután folyadékokról van szó, megemli-tünk itt egy érdekes kis tünetményt, mely az alkalomhoz képest igen mulatságos kísérleteket mutat. A 3. ábrában föltüntetett kis alak ugyanis tetszésünk szerint föl és le fog ugrálni a vízben, lejjebb bukik és feljebb emelkedik, tánczol és ugrál oly sebesen a hogy épen akar-juk. A lábaira kötött mehezékek ugyanis ugy van egyensúlyozva, hogy egyenest álljon, de ne merüljön le egészen a víz fenekére. Ha az üveg száját — melyben helyezve van — hólyaggal, hólyagpapírral, s általában valami ruganyos, levegőt át nem bocsátó lemezzel zárjuk el, ujjunknak egy nyomására a lemez behorpad,

az edényben levő levegőt összeszorítja, s így a kis fajakok lefelé száll. Ellenben ha ujunkat elvesszük a levegőről, az visszazugrik, az edényben levő levegő kitágul, a vízfelületre gyakorolt nyomás kisebb lesz, s a fajakok fölfelé ugrik. Minthogy pedig ujunkat tetszeresen gyorsan vagy lassabban mozgathatjuk, a bábu is gyorsan vagy lassabban fog ugrálni fel és alá.

A JELENLEG LÁTHATÓ ÜSTÖKÖS.

II.

Az üstökösök különös figyelmet tárgyat képeztek az emberiségnek, a rég elmúlt időben ép úgy mint a legújabbban. Valahányszor egy-egy hatalmas alak bír ilyen test megjelent az égboltozaton, azonnal megindultak a találgatások, s boldog-boldogtalan, szakértő és laikus azzal üzte az unalmat, hogy föltűnésének okai és természete után kutató. Természete az már az embernek, hogy nem a mindennap látható tárgyak kötik le figyelmét leginkább, nem azoknak természete és törvényei érdeklik, hanem a ritka, a csak néha látható tünemények bírnak reá kiváló vonzó erővel. És mint ilyen az üstökös kiválólag kedvező természettel bír. Megjelenése nem gyakori, sokszor évek mulnak el, míg egy-egy szép példány feltűnik, s a hatás, melyet nagy fényével a sötét

talán tüneményeket úgy is felsőbb hatalmak önkényéből származtat az emberi elme, midőn természetes és természetükből folyó magyarázatokra képtelen. És minthogy szerencsétlenség és sorscsapás e földön mindenkor akad, könnyű volt minden egyes üstökös számára megtalálni a neki megfelelő bajt, melyet a tévhit fölfogása szerint hirdettek. Így aztán egy ugyanazon üstökös majd ezt hirdette, majd amazt. A Krisztus születése előtt 371-ben föltűnt üstökös p. o. a szicíliai Diodor szerint a lacedaemonbeliek vesztét hirdeté, Eforus szerint pedig Bura és Helicé achajabeli városoknak elpusztítását a megduzzadt tenger vize által.

Olykor városok és országok veszedelmét hirdeté az üstökös, máskor egyes emberek, hatalmas hadvezérek és királyok számára hozta a szerencsétlenséget. Az 1066-ban feltűnt üstökös Anglia romlását okozta, s Hódító Vilmost vitte át a szigetországba, az 1456-ki üstökös nagy félelmet okozott az összes kereszténységben, hogy elfoglalják az egész világot a törökök. Ellenben a Kr. sz. e. 43-ban feltűnt üstökösről azt képzelték, hogy az a megölt Julius Caesarnak lelke, mely gyilkosait fenyegetni visszajött. A Nero idejéből üstökösről azt tartották, hogy ezen zsarnok kegyetlenségeinek előjele gyanánt tűnt fel az égen s arról, mely Vespasian betegségé alkalmával mutatkozott, az egész udvar azt gondolta, hogy a császár halálát jelzi. Csak a császár maga maradt nyugodt, az égi jel, ugymond, nem neki szól, hanem a pártusok királyának, mert az visel üstököt. Ez a fejedelem sokkal hidegebben tudta felfogni a helyzetet, mint VI. Alfonz Portugallia király, ki az 1664-iki üstökös megjelenése alkalmával a földön fetrengett mérgében, szitkokokat szórt az égitest felé, s pisztolyával fenyegette, ha azonnal el nem távozik.

De az üstökösökről szóló tan azonnal más alakot öltött, mi-helyest kitűnt, hogy azok pályája nem önkényes, nem valamely felsőbb hatalom szeszélyétől függ, hanem szabályos és előre meghatározható irányban halad. A mint látták az emberek, hogy ez is törvényekhez alkalmazkodik, ép olyan természeti tüneménynek tekintették, mint az égboltnak akármelyik testét, s kezdték közelebbről vizsgálni annak természetét. Különösen az utána húzódnak nagy farkképződmény, melyhez hasonló jelenséget máshol a természet nem mutat, volt az, mely figyelmüket megragadta.

Említettük már minap, hogy az üstökös feje nagy valószínűséggel összefüggés nélküli szilárd részekből áll, melyek olykor meteoritok raját látszanak képezni. Említettük azt is, hogy az üstökösök farka, noha valóságos anyag, — mint arról a spektroskop bizonyos tesz — mégis oly átlátszó, hogy rajta keresztül a fény sugar sem szenved megtörést. Említettük végre, hogy a fark állományát mintegy fénylő por gyanánt kell fölfognunk, a mely csak akkor képződik az üstökös fejből, midőn az eléggé közel jutott a naphoz.

De hát miképpen megy végbe ez a képződés, miféle erő az, mely az átváltoztatást szüli? ez volt a kérdés, mely a vizsgálódó emberi szellem előtt fölmerült.

És itt több elmélet keletkezett, melyeknek abban állott volna a feladata, megmagyarázni a különös tüneményt, a nélkül azonban, hogy csak egy is kielégítene az okozati összefüggést kutató szellemet.

A legegyszerűbb magyarázat abban áll, hogy a nap melege elpárologtatja mintegy az üstökös fejének szilárd részeit, s azok mint a levegőben levő vizgő, felhők alakját veszik

magokra, s a nap visszavert sugarai által fénylenek. Ezen elméletet néhányan kibővítették a Tait professornak «Sea bird theory» vagyis «vihar-madár teoriájá»-val. Szerinte ugyanis az üstökös farkát is csak azon egyszerű okból látjuk hosszán elnyúlt fényes csíknak, a mely okból a távolból felénk közeledő, s a látóhatár széléhez közel repülő madarat is hosszú vonalnak látjuk. A mint a madarat fölülről vagy alulról tekintjük, formája azonnal másnak látszik. Az üstökös farkát is felhőszerű gőzök képezik, melyek csak oldal tekintve bírnak olyan alakkal, a melyt közönségesen ismerünk.

Ez a theoria azonban nem tarthatja magát. Az üstökösöknél oly tüneményeket tapasztalunk, melyek e fölfogással meg nem egyeztetetők. Az 1680-iki üstökös maga is megoldhatatlan nehézségeket gördít ezen theoria útjába. Midőn a nap közvetlen közelében megfordult, utját éppen ellenkező irány felé vette, mint a honnan jött, a hogy azt az 1843-iki üstökösre vonatkozólag mult alkalommal rajzban is láttuk. Farka is majdnem egy teljes körül fordulást megtett ezalatt. E fark hossza pedig nem volt kevesebb, mint kilenczven millió angol mérföld! Maga az üstökös is iszonyu sebességgel tette meg a körülfordulást, a farknak távol-eső részei elképzelhetlen sebességgel kell, hogy rohantak legyen, ha felteszük, hogy a fark anyaga azonos maradt. Nincs az az anyag, mely ekkora röperőnek képes lenne ellenállani. Mint Proctor mondja: ha mindjárt milliószor erősebb anyagot veszünk is, mint az aczél, ekkora sebesség által porrá fogna az zuzatni. Miként állana azt ki oly laza összefüggésű test, mint egy felhő vagy pára, a minőnek az üstökösöt némelek állítják?

Ép ez utóbbi nehézség miatt azonban azt kell mondanunk, hogy az üstökös farka folyton képződik és visszaképződik, hogy a nap folyton fejleszti annak anyagát és a nap innessz felén levő fark lassanként elenyészik, miatt helyébe új fejlődik, a nap tulsó felén levő — mely irányára nézve is ellenkező oldalra mutat — emezzel azonos.

Ez a tény a csillagászok egy részét arra bírta, hogy az egész farkképződést bizonyos «világos árnyék»-nak tekinték. A farkat képző anyag szerintök nem az üstökösök sajátja, hanem ki van vele töltve az egész tér. Csakhogy egyformán levén megvilágítva a nap által, nem látjuk sehol. Ellenben midőn egy-egy üstökös ezen térbe bejön, árnyéka (a naptól ellenkező oldalon) különbséget csinál a világításban, s észrevehetővé válik. Az üstökös tehát körülbelől úgy működik, mint egy láttani lenese, melyre ráesvén a fény, csakugyan hoz elő efféle sajátos fénytüneményt. De hogy ezen elmélet szintén nem tarthatja magát, kiviláglik azon egyszerű okból, miszerint egy-egy üstökösnek olykor — mint láttuk — több farka is van, már pedig egy fény forrás által megvilágított egy testnek csak egy árnyéka lehet.

A szellem nem tudja, vagy csak nehezen tudja túrni, hogy valamely kérdés végső okát illetőleg sötétségben maradjon, s ne tudjon adni kielégítő feleletet. Azért nem esoda, ha az üstökösök farkának képződését illetőleg is új meg új elméletek származtak, midőn a fentebbiek ki nem elégítőnek bizonyultak. Így újabbban a nap világosságai és aktikus erejére hivatkoztak, s az által akarták magyarázni a tüneményt.

Zöllner lipcei tanár hozta fel először a villamos hatást. Ugy képzelte magának a dolgot, hogy az üstökös farkának anyaga éppen ellenkező villamosággal bír, mint a nap (megjegyzendő azonban, hogy egykőről sincs kimutatta, hogy villamos volna) és e miatt taszítja el a nap ellenkező oldalra a másikat. De ez csak az ellökést magyarázza, nem a képződést. Csak arról ad számot, hogy miért lökődik el az anyag oly sebességgel, de nem arról is, hogy ez az anyag miként képződik és miből.

A mi a nap aktikus hatásait illeti, ezt Tyndall tette először tanulmány tárgyává. Egészen tisztára kimosott hosszú üvegsövekre magas forrponnal bíró folyadékok gőzéből csak egy megmérhetetlen kicsiny mennyiséget bocsátott, s ha a csövet azután erős fényvel világította felhők voltak észlelhetők. Anyaguk oly csekély volt, hogy még a leggyöngyöbb fényugárt is átbocsátotta magán változatlanul, keresztül

lehetett rajtuk látni egész jól, s mellett mégis világítottak. Azonban az üstökösök farkának kérdése megoldva ezzel sincsen. Mert ha csakugyan oly ritka állapotban vannak is ottan a gázok, nincs még megoldva az a másik kérdés, hogy a gázak között az összefüggés meg nem szakad még akkor sem, midőn oly örült sebességgel rohannak a nap körül, mint azt az 1680-iki üstökösönél láttuk.

Szóval be kell látnunk, hogy itt még mindig adósunk felelettel a tudomány. S talán sokáig is az marad.

A mit a tudomány legújabb haladásának e tekintetben köszönhetünk, az mindössze is abból áll, hogy a spektral-analytikus eszközt fordította felé. Ez által kitűnt, hogy a fark anyaga — mint már minap is említettük — izzásban levő porlaku anyag, s összetételére nézve a szén bizonyos olajos vegyeivel azonos.

A jelenleg látható üstökös, mely a spektral-analytikus készülékek tökéletesítése óta első lett figyelmes és rendszeres vizsgálódás tárgyává — bizonyynyal szintén fog ez elméletekhez egy-két új adattal járulni. Sőt az eddig közölt adatok szerint is járult. Az észleletek, melyeket a déli félgömbön maga a brazilai császár tett s a francia akadémiának öt nap előtt bejelentett, valamint melyeket Wolf, Janssen, Berthelot s mások eddig közltek, már is sok fölvilágosító pontot tartalmaznak. Wolf az üstökös spektrumában zöld, sárga és kék vonalakat talált, de ezen össze nem függő spektrumon kívül összefüggőt is észlelt, melyet az üstökös fejének fényéből kapott. Szerinte az anyag nagy része szén- és hidrogén-vegyekből áll. Janssen több napon észlelte egymásután a tüneményt, s észleleteiből érdekes megemlíteni, hogy ő a fark egész állományán végig, a fejből egész a legvégső pontig, bizonyos szálatokat vett észre, melyek világosabbak a többi résznél. Tapasztalta továbbá azon különös körülményt, hogy a fejnek legbelseje folyékony állapotban van, ellenben külső részei szilárdnak. Végül konstatálta azt is, hogy az üstökösnek kétféle világossága is van, az egyik sajátos, a másik ellenben köleszönzött, s a nap visszavert fényének eredménye.

Mind meg annyi nagy fontosnyságot adtak ezek, melyek hivatva vannak újabb fényt deríteni az üstökösök természetére.

Az üstökös észlelhetése ma már végehez közeleg. Ez idő szerint azonban még szabad szemmel is látható. Csak helyét kell tudni, a hol van. Mellékelt kis rajzunk julius elejéről mutatja helyét. Azóta fényben fogott, egyszerű csillagnak látszik, s kissé följebb haladt, úgy hogy ma (julius 15-én) a Sark-csillag és a Gönczöl-szeker legfényesebb csillaga (ugynevezett a-ja) közé esik, nem messze azon ötödrendű kis csillagtól, mely a rajzon, mint a Sárkány csillagkép legutolsó tagja van föltüntetve.

Hoitsy Pál.

A MAGYAR SZÍNÉSZET VISZONYAI EZEDELŐTT FÉLSZAZADDAL.

HORVÁTH GYÖRGY agg színész elbeszélése után közli: EGERVÁRY P. ÖDÖN.

III.

(Megyeri Károly rémes megjelenése Csongrádon. Szinpad a palláson. Mihálovics Miska mint bűvész. A színészek Kunszentmártonban, Tót-Csabán.)

Meglehető jó jövedelmek után Félégházról Csongrádra utazott a társulat, a hol kűn a város végén, a Tisza partján, egy meglehetősen szennyes korcsma iójában állították föl a szinpadot. Késő ősz volt s így sáros időben igen szomorú körülmények között, csaknem üres nézőtér előtt tartottak előadásokat.

Ép akkor érkezett haza Csongrádra a már akkor híveves színész Megyeri (Stand) Károly. Midőn ez a színészek tudomására esett, megrémültek, hogy hát ha el talál jönni előadásukra s ki fogja őket gunyolni. Horvát ugyanis Kecskeketten Komlósy társulatánál egy alkalommal hallotta, a mint Megyeri elbeszélte, hogy midőn egyszer Hajdu-Böszörményen keresztül utazott, s a nagy vendégülbe szállott, a fogadóné újdonsággal akarván neki kedveskedni, elmondta, hogy ott egy igen jeles színjátás társaság működik Balogh János igazgatása alatt, s hogy milyennagyművész a direktor, s hogy a neje milyen kedves, oly piciny szája van mint a galambnak. Megyeri nagy érdeklődést tanusítván, a

fogadóné kérdé: «Talán bizony az urnak is az a mestersége? no hát jöjjön föl a teátrumba.» — «De hova föl?» — kérde Megyeri, miután a fogadó földszintes épület volt. — «Hát a padlásra», — válaszolt a csacska nő, s Megyerit csakugyan a padlásra vezeté, hol a szinpad állott s a hol ép akkor a «Csörgő sapka»-t adták elő.

Ezt Megyeri természetesen, szokott genialis humorával mondta el, mi fölött az egész Komlósy-társulat józúven kacagott.

Ehhez hasonló gunyos elbeszéléstől tartott Tóth János társulata is.

Epen ünnepnap levén, a «Bakonyi tolvajok»-at akarták adni, s alig hogy a pénztárt kitették, ott termett Megyeri veres galléros köpenyben, s első helyre egy ezüst huszasos jegyet váltott.

A mint ezt a társulat megtudta, egytől-egyik mind széjjelfutott, hazament, kivéve Lőrinczint, a kivel Megyeri beszéde eredt. Az előadásnak már kezdődni kellett volna, de semmi előkészület sem levén, Megyeri ennek okát kérdezte. Lőrinczi őszintén bevallá, hogy a nagy művész előtti félelem miatt széledt el az egész társulat, attól tartván, hogy Megyeri ur ki fog gunyolni bennünket.

E nyilatkozat sértőleg hatott a különben jólelkű Megyerire, és így szólt: «Hát azt hiszik önök, hogy én emberfalo vagyok? Rögtön menjen el az igazgatóért s a többi tagokért, s adja tudokra, hogy én kívánom a kihirdetett darab előadását.»

A színészek most már neki bátorodván, visszatértek s az előadás lefolyt — iszonyu remegések között. Megyeri pedig egészen a mécesekhez menvén, adatmaszkodott, s a darabot a legnagyobb figyelemmel végig nézte. Játék végeztével a nagy művész leereszkedőleg, nyájasan s barátságosan társalgott a társulat minden tagjával, bátorítván, buzdítván őket kintásra és haladásra, s egyenként oktatást adott mindegyiknek. Horváthtól — a ki a tót diákok játszta s három cigány zenéje mellett a «poza bucski, poza krponya, kto preszkocsi bugye chlap» stb. nemzeti tót táncot lejtette, de nem ütenyre — azt kérdezte, hogy miért nem táncolt taktusra. Ez azt adta válaszul: «Azért, mert Megyeri ur jelenléte hozott zavart». Erre ő azt jegyzé meg, hogy a színészek a félelmet sohasem szabad ismerni, mert ha fél, jól nem játszhatik.

Többi előadásukat aztán nem is nézte meg Megyeri, meg akarván őket a zavartól és félelemtől kimélni.

Azonban távozniok is kellett Csongrádról, mert semmi jövedelmök sem volt, míg ellenben a kun-szent-mártoni urak többször megfordulván ott, melegen hívták őket városukba, hol, úgy mond, még addig sohasem volt szinpad.

Fölkerekedtek tehát s az ígért földre indultak, habár megfogya, mert Moldvai hazament szüleikhez Ungmegyébe s örökre bucsut vett a szini pályától, hol számára nem termett rózsá, de annál több tövis.

Mihálovics Miska is elhagyta a társulatot s elbibi művészetéhez, a bűvészethez fogott, mely neki jobban jövedelmezett; Horváth György nem egyszer találkozott vele később, különösen pedig 1838-ban a nagykarolyi megyei gyűlések alkalmával, hol ép akkor mint igazgató Szaklányi Danyi társával előadásokat tartott, midőn Mihálovics díszes hintón, livrés kocissal a bakon, a fogadó elé hajatott, hol a szinpad állott. Néhány színész magával vitt ki Fémfaluba, hol ő akkor mint bűvész működött, s kedvökért előadást tartani ígért; minthogy azonban odaérkezve, az idő már alkonyra járt, Horváth kérdé: hogyan volna ez lehetséges, hiszen most már a szinpadot kihordani késő. «A szinpad-hordás felesleges s haszontalan idővesztegetés volna», jegyzé meg a bűvész. Előadásom hírét egy percz alatt az egész város közönsége meg fogja tudni.

E szavak után a korcsma elébe állott, belefűtt a harsónába, s futta mindaddig, míg csak a kíváncsiak sokasága nem özönlött. Nem telt bele egy negyedóra s az ő szinterme, — a falukorcsmának ivója — megtelt, hogy az éles kés és tüzes vas lenyelőt balmuja s csodálja. Az előadás után következett a lakoma, s miután a bűvész Horváthot előre megkérdezte, hogy mit szeret? kedveért nagy tál rántott csirkét készített. Izlett is mindnyájoknak. Midőn azonban

Horváth a csirke máját és szárnyát kereste és kérte, Mihálovics azzal menté magát, hogy e csirkerészeket neje is nagyon szereti, s már a konyhán megetté, mígmen a lakoma után, poharazás közt bevallá, hogy biz ő vendéget nem csirke-, hanem ürge-hussal vendégelte meg.

Megjegyzendő azonban, hogy Mihálovics nem járt mindig hintón, mert gyakran nemcsak pénzt, hanem lovát és hintáját is elnyerték a kártyán. Veje pályázott a később ország-szerzte ismert jeles magyar bűvész, Kövesi Ede is.

Csongrádról, hol — mint említettük — sanynaru napokat élt át Tóth János szinartsulata, fájdalmas emlékekkel telve, Kun-Szentmártonba utazott. Odaérve a Körös hidjához, a vámos azt kérdé: «Kicsodák az urak?» S midőn meghallá, hogy színészek, azt mondá: «Isten hozta hozzánk! Alig várjuk már; nem fizetnek semmit; csak igyekezzenek jó éjjeli szállásra.»

A vendéglos is szívélyes előzékenységgel fogadta őket, s a közönségnél oly meleg pártfogásra találtak, hogy csakhamar feledve lón a csongrádi szenvedés. Folytonosan nagy jövedelmök volt, s a kun urak vendégszeretőkkel halmozták el őket.

Itt történt, hogy Győri-Csakó Sámuel szamaras fogaton, kétkerékű taligán jött a társulathoz Szolnok-Abonyból.

Egy kis érdekes eset is előadta magát Kun-Szentmártonban. G...-es, városi hivatalnoknak nagy kedve kerekedvén a szinpadra lépni a «Királyi koma, vagy a budai paszta» című darabban, Mátyás király szerepét szeretete volna játszani. Nagy hévvel betanulta tehát; tömött házat is csinált ennek a híre, csak hogy a műkedvelő annyira megjött a játék előtt, hogy meg sem jelent, s midőn elmaradását kihirdették, a közönség egyhangulag azt kiáltotta: «Jobb is, hogy elmaradt, ugys tudtuk, hogy az előadás előtt kileli a hideg.»

Kellemetlen eset is történt, mert midőn a társulat éppen induló-féltben volt, az igazgató neje — a ki férjét nagyon féltette s e miatt gyakran támadtak köztük viszályok, — a társulattól elmaradt. Ezt látván a másik színész, Lőrincziné, ő sem akart menni, s így a társulat személyzete nő nélkül maradt.

Most már Horváth azt kérdé az igazgatótól, hogy hát mitevők lesznek színész nő nélkül? Mire ez azt válaszolá: «Soha se féljen, amice! majd tesszünk mi nőre szert: fogunk valahol egyet-kettőt.»

Bekésre menven, a szinpadot föllállították s játszani kellett volna, de színész nő nem volt. Egy nő azonban mégis akadt, Medgyesiné, kinek férje sokoldalú színész volt, komikus, táncos és festész, de neje szinpadra soha nem lépett, mivelhogy mint valódi paraszt lány, még csak olvasni sem tudott. És mégis föl kellett őt léptetni, még pedig az első játékban «Don Juan»-ban Amaziluska szerepében, kinek kedvesét Filipityikót Horváth játszta, a ki egyszerűsége miatt magára vállalta, hogy szép selyemöltönyt szerez neki. Ő tudott ugyanis a legcsinosabban fölöltözködni, levén szép köpenye selyemmel bélelve, új frakkja s mindene. Elment tehát gr. Wenckheim egyik előkelő gazdatisztjéhez s ott a kisasszonyoktól drága rózsaszínű selyemruhát kapott Amaziluska számára, a kit aztán a birkatirelmű Győri-Csakó a rövidke szerepre, nagy kinlódás s vesződés után betanított.

A második előadás az egyfelvonásos «Bonyhádi bakter» és a kétfelvonásos «Hansz Mikli, vagy három egyszerre» volt. Mindkettőben egy néhány szóból álló szerepet huztak össze az akarata elleni színész-nőnek.

Mindakét előadásra zsufozásig megtelt a nézőtér. Játékközben megérkezett az igazgatóné is Lőrincziné társaságában. Nagy zaj és legott ezivakodás fejlődött ki, a boldog viszontlátás lármája a közönség közé is kihatott, s ettől fogva egyre hanyatlott a jövedelem, mire aztán a társulat Tót-Csabára (most már Bekes-Csaba) ment át. A szinpadot azonban nem a nagy, hanem egy másodrendű fogadóban állították föl, miután a diszlet csak kisebb termekhez volt szabva.

Medgyesi ügyes festész és díszmester levén, mindent csinosan berendezett. Azonban az 1834-ik évi téli idő igen lágy levén, a nagy sár miatt nem jöhetett a közönség, s az igazat bevallva, amugy sem volt nagy kedve szini előadásokra járni. Ott tehát minden jövedelem nélkül s csaknem télenül kellett vesztegelni a

társulatnak, úgy hogy ha a jólelkű fogadás valami keveset nem hittelez, siralmas állapotra, nagy inségre jutottak volna a tagok, annak dacára, hogy egyik sem volt pazarló.

Azonban e nyomor közepett találkozott még más jólelkű pártfogója is ez elhagyatott társulatnak négy mérsároslegény személyében, kik szintén e fogadóból jöttek s a szegény színeket csaknem mindennap megvendégelték.

Vége, midőn már a helyzet tarthatatlanná vált s a sár is annyira kiszikkadt, hogy az utak járhatókká lettek, távozásra kezdtek gondolni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

„Kigyóbr” regés színmű dalokkal, 4 felvonásban. Irta *Torkos László*. Kiadta *Aigner Lajos*. Ára 1 frt. Népmesés alapú tárgy, eszményi görög-tűz-világításban. A szerző előtt a Shakespeare „Szentiványi álma” meg a Vörösmarty „Csongor és Tündéje” lebegett; de mintáit csak külsőségeiben közelíthette meg valamennyire. Verselése csinos, néhol igazán szép is; a kóbor szellemek, tündérek, szelek, mosónők stb. dala többnyire csinosak. De a költő (Zenő) és Rózsa szerelmi története nem sokat ér s a Doromb (vad zseni) alakjában nem sok a humor. A forma csinájáról tanulságul álljon itt a három kóbor szellem (Bikficz, Filkó, Süsü) — a személyek-sorozatában: Füle) kezdő dala:

Hegyen völgyön járunk-kelünk,
Tipp, topp!
Sehol sincsen nyugvó helyünk,
Hipp-hopp!
Nyíló virág, gyenge pázsit
Sinli lábunk taposását,
Török szakad, ripp-ropp.

Mikor éltünk, eltemettek,
Tipp, topp!
Elevenen sirba tettek,
Hipp, hopp!
Pedig ime most is élünk,
Rontunk, irtunk, nem kimélünk
Senkit, semmit, ripp-ropp!

„Magyar mondattan”, az irály és verstan rövid vázlatával és utmutatással a magyar nyelv gymnáziumi tanítására, középtanodai (közéiskolai) alsóbb osztályok számára. Irta *Imre Sándor*, kolozsvári kir. tudományegyetemi tanár s a magyar tud. akadémia tagja. *Ötödik javított kiadás*. Imre Sándor elsőrangú nyelvészeink egyike. Minden szélsőségtől egyaránt távol állva, ortholog a hol kell, neolog a hol annak kell lenni, vagyis elfogulatlan vizsgálója a nyelvtörténeteknek s számbavevője a nyelvtényeknek. Jelen műve csak rövid, de annál tartalmas, összeállítás a mondattanok s az legerősebb része, míg valószínűbb s kissé száraz az irály- és verstani vázlat. A szerző, mint előszavában írja, óhajtott volna tette-mesé átdolgozva, bővítés és javítás alá venni könyvét; de körülményei miatt azt nem tehetvén most, csak kevés példányt engedett nyomni kiadásának, hogy e kiadás elkeltevel a még szükségessé váló újat átdolgozva adhassa; de most is bátran elmondhatja, hogy „hibás tételeket legalább nem fog e könyveskéből eltanulni senki”. A tíz ivre terjedő könyv ára csak 80 kr.

A „Részvét” albumból még mintegy ezer példány vár eladásra, s egy forintjával Békés-Csabán *Launer Károlynál* rendelhető meg. A békésmegyei, főleg a tarcsai vizkárosultak javára rendezett csabai ünnepély tiszta jövedelme ezer forint volt, mely azóta az albumok árából és felülfizetésekből 600 frttal szaporodott. A játékonny cél érdekében kívánatos volna, ha a diszes kiállítás, tartalmas és szép illusztrációkkal ékített album Békésmegye határain túl is minél több bevőre talál. Fölvívjuk tehát rá a közönség figyelmét. Tíz példány után egy tiszteletpéldány jár.

„Úti képek Osztrországból”, írta *Virter Károly*, két kötet; Zomborban, Bittermann Károly könyvnyomdája állította ki és ára 2 frt. Élénken írja le a beutazott vidékeket műemlékeikkel, természeti szépségeivel és szokásaival. Osztrországról természetesen nehéz újat mondani, de *Virter* könyve szolgálatot tehet azoknak, kik az itt leírt részek látogatására készülnek. Ismerteti Velencét, aztán Nápolyt és vidékét, Rómát, Tivolt, Livornót, Pisát, Florenczet, Carrarát, Gennát, Turint; leírja látogatását Kossuthnál; majd Milanóról, a felső

olaszországi tavakról, aztán Monakóból, Nizzából, Meránból írja utjegyzeteit és kirándulásainak képét. A munka dr. *Virter László* vázei kanonoknak van ajánlja, a tiszta jövedelem pedig a zombori játékonny magyar nőegyletnek száma.

A szentírás magyarzatának története kapcsolatban a zsidó irodalomtörténet vázlatával — ily tárgy műve van Szeged néhai tudós rabbijának *Lőve Lipótnak*. E művet a család belegegyezésével *Hoffmann Mór* nagykanizsai íz. hitoktó magyarra fordította, s most előfizetést hirdet rá. A fordító főleg a zsidó papok, hitoktatók, hitközségek figyelmébe ajánlja a művet, mely három füzetben (egy füzet 7—8 iv) fog megjelenni, s egy füzet ára 80 kr. A megrendelés augusztus 10 ig *Hoffmann Mórnál* Nagykanizsán történik.

Nemesek könyve. A magyar arisztokratikus körökben egy a góthai almanach mintájára összeállítandó család-könyv eszméjével foglalkoznak. A történeti nevi családok védekezése akar ez lenni a névmagyarosításokkal szemben.

A „12 Ellenörpirat” szerkesztője *Hegyesi Márton* a folyóirat legújabb számában kijelenti, hogy visszalép a lap szerkesztésétől, mert azt tapasztalta, hogy maguk a zsidók tömegesen segítettek a függetlenségi párt s általában az ellenzék ellenében diadalra juttatni a szabadelvű pártot, tehát azt a pártot, a mely Istóczyt számítja tagjai közé.

A „Magyar szemle” júliusi füzetében *Simonyi Iván* „A modern alkotmánytan bírálatá” cím alatt a parlamentarismust veszi éles bírálat alá. A terjedelmes tanulmányról, mely a füzet nagy részét elfoglalja, részletesen szölkünk politikai társalapunkban. Ezenkívül „A végrendelet” című beszély van benne, továbbá „A modern élet mivolta” című közlemény *Hartmann Ede* után; zenei és színházi czikkek stb.

A „Szegedi Napló”, mely eddig mérsékelt ellenzéki volt, ezentúl a függetlenségi párt különje lesz, mint ezt a szerkesztő *Enyedy Lukács*, lapja egyik közelebbi számában kijelenté.

Zola „Nana” című regénye teljesen megjelent és 15 füzetben 30 kr-ával, vagy pedig 2 kötetbe füzve 4 frt 50 kr-ért *Grimm G.* kiadónál kapható.

Zenemű. *Budapest*en *Steinacker* bizományában megjelent „*Régi dal*” Erkelnek „*Dózsa György*” operájából, énekhangra és zongorára szerző *Pap Dezső*, ára 80 kr. A szinpadról egészen lemaradt opera egyik legszebb dala, melyet a költő énekel és szövege *Jókaitól* van.

A népszínházban *Ujházy és Vizvári* befejezték vendégzereplésüket, s e héten már egy látványosság foglalja el a játékrendet: „*Utazás a föld körül 80 nap alatt*”, melyet *Verne* regénye után *Csepregy* *Ferenc* írt, s mely évek előtt, fényes kiállításban, már megtette hatását a népszínházban. Most új díszletekkel elevenítik föl. A mult héten *Ujházy és Vizvári* a „*Házasságkötvetítő ügynek*” című francia bohózatban léptek föl. Nem valami tartalmas, és közönséges szellemű színmű, de mulattató és jókedvre hangolta a közönséget. Maga a házasságkötvetítő ügynek *Saint-Hermin* asszony, kik szívesen répartba vezeti a hányatott sajkákat. E bohózatban *Hektor* ur szeretne régibb szenvedélye tárgyától *Hymen* segítségével megszabadulni, s nőül adni valakihez, miután ő maga is állandóan ki akar kötni a családi révből. Hogy leendő apósa is *Saint-Hermin* asszony szárnyai alá helyezze magát, szerencsése a bohózatnak, mert így a leendő após leendő vejének egykori imádtottjában találja meg mennyasszonyi jelöltjét, a miből sok jó ötlet és kacagatott helyzet fejlődik ki. *Ujházy és Vizvári* az após és vő szerepében, nagy kedvet hoztak a szinpadra és a közönség közé.

Prielle Kornélia jubileuma. A jeles művésznő színészi pályájának negyvenéves emlékét többféle ünnepélylyel ülte meg *Máramaros-Sziget*. A jubilaris előadás e hó 9-én volt, műkedvelőkkel, s a „*Női harc*”-ot játszották. A nézőhely minden része tömve, s a hangulat ünnepi. *Prolog* *Szöllősi László* elszavalta *Szabó Sándor* alkalmi költeményét. Utána a város polgármestere átadta a jubilaris művésznőnek a közönség szépívű ezüst koszoruját. A polgármester üdvözlő beszédére *Prielle Kornélia* beszélni kezdett, de szavait elérzékenyülés fojtá el, s egész röviden fejezte ki köszönetét. A megható jelenetet szünni nem akaró taps kísérte. A közönség a szó szoros értelmében elhalmozta virággal *Prielle Kornéliát*. A tapsvihar az előadás folyamában is mindegyre megmegújult. A műkedvelők kitünően játsztak. Előadás után 100 terítékű lakoma volt, melyben sok hölgy is részt vett. Az első pohárköszöntést *Szilágyi Ist-*

ván mondta az ünnepeltre. Lakoma után táncz következett, melyet *Prielle Kornélia* kezdett meg. A kedélyes mulatság világos kivránádig tartott. *Prielle Kornélia* kedden lépett föl utóljára a „*Proletárok*”-ban. A művésznő tisztelése emléklapot is adott ki, mely e ezimet viseli: „*Kornélia*. Ünnepi lap. Szerdahelyiné *Prielle Kornélia* asszony negyvenéves jubileumára. *Máramaros-Sziget*, 1881. július hó 9-én. Szerkesztették *Szabó Sándor* és *Szépfludó Ö. Ferencz*. A közleményeket írták: *Ábrányi Emil*, *dr. Ballagi Géza*, *Bartók Lajos*, *Dobay Sándor*, *György Aladár*, *Hiador*, *Jakab Ödön*, *Jakab Péter*, *ifj. Jakab Péter*, *Kriesfalussy Vilmos*, *Lővey Klára*, *Páskuj Lajos*, *Reviczky Gyula*, *K. Sáfrány Péter*, *Szabó Endre*, *Szabóné-Nogáll Janka*, *Szabó Sándor*, *Szász Gerő*, *Szépfludó Ö. Ferencz*, *Telesi Sándor*, *Váradai Antal*, *Vékony Antal*, *Viski-Krúszelyi Bálint*. A lapot a m.-szigeti műkedvelő társaság adta ki a máramaros-szigeti állandó színház javára. Ára egy példánytúl 40 krajczár.

Blaha Lujza asszony október közepétől csakugyan megváltik a népszínházról. Az új igazgatónő *Evva Lajosnak* nem sikerült megkötöni vele a szerződést. Szerződtette *Pálmay Ilka* asszonyt, a kolozsvári színház primadonnáját, évi 7000 frttal. — *Blaha Lujza* a vidéken megkezdett vendégzereplését félbeszakította s pihenni fog.

Magyar opera Londonban. *B. Orcey* *Bódog*-nak, a nemzeti színház volt intendantjának „*Il Renegato*” operáját a mult szombaton adták elő Londonban a „*Her Majesty*” színházban. Szövegét *Deák Farkas* írta. Az angol lapok elég kedvezőleg nyilatkoznak a dalmíról. Érdekesnek tartjuk a „*Times*” ismertetéséből idézni némelyeket. E lap említteti, hogy *B. Orcey* a hangszerelemben szakszerűen uralodik, és hogy *Wagner* hatása látszik az operán, így folytatja:

„*Orcey* báró honi zenéjének rhythmusait sohasem használta fel kitünőbben, mint épen e darabban. Megtaláljuk itta a „*Lassu*” epikéséét fölvalta s a „*Csárdás*”-zajával és izgalomával. Az operában egy tizeddarab is van, a „*Palotás*”, mely *Liszt* magyar ábrándjaira emlékeztet. A darab bizonydalmról keveset mondhatunk. Kemény báró egy historiai novelláján alapul a cselekmény, Magyarországon játszik a török uralom alatt s sokat hallani benne a „*hazáról*” és szerencsétlen sorsáról. A cselekmény azonban nem Magyarországról megemlékszik körül forog az idegen uralom alól, hanem egy pasa garázdalkodását panaszló levél körül, melyet *Elemér* a tenorista és *Dora* boldog kedve s szultánának akar átadni. A darab hőse és ördöge *Barnabás*, a renegát, egyike a legocsmányabb pályáknak és kéjenceknek. Ündök lenne, mint a bűn, kétségbeesik a fölött, hogy a szép *Dora* szerelmét valaha megneyerje, minek folytán mohamedán lesz, hogy a leányt rabszolgánójává tegye. Miután versenytársát *Elemért* leszúrta, *Dorát* erőszakkal iparkodik elcsábítani, hogy végül törvényt kerestülődjé. S miután alávaló szándéka megüszült, visszatér a keresztény hitre, de a törökök megfojtják. Mindazáltal *Barnabást* az angyalok, kik késő megtérésének örülnek, a mennyekbe viszik, akár csak a szegény *Grethent* *Gomud* „*Faust*”-jának ismert tableauban. Említi a „*Times*”, hogy *Verbőczy*, a híres magyar törvényhozó is szerepel a darabban, de igen „sajnálatra méltó egyéniség”. A kiállítás díszes volt. Pest látképe, a magyar táborral a folyam tulpártján, gyönyörű festmény. A magyar katicoszok jelmezei szintén izléesek, s a *Lammer Kati* asszony rendezte táncok kifogástalanok voltak. Dacára az első est zajos tüntetései-nek — végzi a „*Times*” — attól tartunk, hogy az új opera hatása több, mint kétséges. A nem sikerülés esetén vigasztalhatja *Orcey* bárót az a tudat, hogy élénk gondolkozás s tökéletes zenésnek mutatta magát.

Pályázat megzenésítendő költeményre. Az országos magyar dalárversület 10 db aranyat tűz ki egy rövid költeményre, mely a jövő évben *Debreczenben* tartandó dalárünnepre, a dalárdák versenydarabjával van száma. A pályaművek szeptember 8-ikáig id. *Ábrányi Kornél* egyleti titkárhoz (sugárut 74. szám) küldendők.

A tárgy szabadon választható, s irányra, hangulata lehet lyrái, hősiés, vagy hazafias. Ez utóbbi válfajnak előny adatik. Alaki szerkezetére nézve a költemény 4—6 vagy 8 soros versszakok is birhat, de a versszakok összes sorszáma 30—40 soron túl ne terjedjen. A verslábak magyar mértékek legyenek, kiváló tekintettel a szabatos prozódia és az arányos metszeteire. Az oly költeménynek előny adatik, melynek egyes versszakai, különböző számú és beosztású verálakat tartalmaznak, úgy azonban, hogy az első és utolsó versszak, egymással meg-egyező verslábu legyen.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Kárpát-egylet e hó 6-án *Poprádon* tartott választmányi ülésében a közgyűlés napját augusztus 7-ikére, *Tátrafüredre* tűzte ki. A tervezett kárpáti muzeum hova építéséről is a közgyűlés fog határozni. A muzeumba a gyűjtés folyik; a pénzbeli adományok *Dénes Ferencz* löcei tanárhoz, egyéb adományok pedig *Scherfel Aurél* urhoz küldendő *Felkára*. *Schickendanz Albert* és *Majunke Gedeon* műépítészek azon ajánlata, hogy a muzeum számára tervet fognak készíteni, tudomásul vétették. A muzeum-bizottság indítványára elfogadtatták, hogy azok, kik muzeumi czélra 50 forintot és többet fizetnek, az egylet alapító tagjai legyenek, és a befizetést összeg ne tőkésítessék, hanem mindaddig a muzeumalap-hoz csatoltassék, míg az építéshez szükséges pénz előteremtetik. A *Baradlában* 15 hid építették s az izsapos utak kitisztatták, körülbelül 300 frtnyi költséggel. A barlang az elemi csapások által utóbbi időkben károkat szenvedett, de az aggteleki közbirtokosság buzgalma folytán minden kár pótolva van. A leégett *Majláth-menház* újból felépítése meg e hó folytán teljesen elkészül. A német és osztrák *Alp-egylet* *Salzburgban* internacionális kongresszust fog tartani, melyre a Kárpát-egyletet is meghívta. A kikérést akarnak venni, augusztus végeig az egyleti elnökségnél jelentkezzenek. A *velencei földrajzi kiállítás* az egylet évkönyveit, térképeit stb. fogja kiállítani. *Keppelnight* szlezedes a Kárpátokról plasztikus térképet akar készíteni, mely czélra 100 frtnyi összeg szavaztatott meg. Az egylet ingatlan vagyona 4656 frtot tesz; pénztári készlet jelenleg nincs, mert az évkönyvre, *Majláth-menházra*, *Baradlára* stb. 2660 frtnyi összeget fizettek ki, s az évdíjak még csak ezután fognak befolyani. A havasi rózsza (*Rhododendron*) meghonosításával tett kísérletek szépen sikerültek. A honosítás munkájának folytatására újból 50 frtot szavaztak meg.

A magyar írók segélyegyletének ez év első felében a tőkegyarapodása 2650 frt volt; régibb alapítványok után ezer frtot fizettek be. Az adományok 1926 frtot tettek, melyben 150 frt állami segély. Rendes félévi és negyedévi segélyezésre 47 félnek (elagott írók, írók özvegyei s árvái) kiadott 4630 frt, rendkívüli segélyezésre tizenkét félnek 615 frt, négy író temetési költségeire 290 frt, összesen 5535 frt.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Tanszerkiállítás. Augusztus elején az országos tanítói gyűlés alkalmából, az orsz. tanszermuzeumban a hazában készült s a népoktatás körébe tartozó taneszközökből és szerekből kiállítás lesz, melyet *Mayer Miksa* a tanszermuzeum felügyelője rendez e a közoktatási miniszter megbízásából. Főlkéretnek tehát a hazai könyvkiadók, tanszerkészítők s kereskedők, hogy a rendezendő kiállításban a tanügy, valamint saját üzletük érdekében résztvenni szíveskedjenek. A kiállítandó tárgyak e hó 25—30-ig az orsz. tanszer muzeumban (*Budapest, Köztelek*) szállítandók.

Félszázados jubileumát ülte meg néhány nap előtt *Sellyei András* lácazi agg tanító, ki 1809-ben született *Ondon*. Sok lelkes és tanító gyűlt össze, s isteni tisztelet után a tanító lak udvarán folyt le az üdvözlések és szerencsekívánatok tolmácsolása.

MI UJSÁG?

Az írók és művészek társaságának kárpáti kirándulása a kitűzött program szerint végbe ment, a mit azért szükség megemlíteni, mert e program nagyon is gazdag volt négy napra, és közbefjöttek még ünnepi beszédek, nagy lakomák és sűrű toasztok. Az idő is általában kedvezett, kivéve *Tátra-Fürednél* és az aggteleki barlangban, hol az előtte való nap esőzése felragasztván a patakot, az áradás izsappal és sárral borított be mindent, s a látogatókat e vastag próza nagyon háborgatta a természet játékaiban csodálással, hogy egy a *Baradla* korántsem tett oly hatást, mint a *dobsinai jégbarlang*. A fogadtatás barátságos volt mindenütt, telve szíveséggel. A magyar vendégzeretet e tultóött programban is helyet talált magának. E hó 9-én esti 9 órakor indultak a magyar államvasut indó-

házából, körülbelül másfél százan a társadalom minden osztályából: akademikusok (*Tóth Lőrincz*, *Pesty Frigyes*), színművészek (*Odry, Bercsenyi*), fiatal írók, festők, bécsi hírlapírók, tanárok kedélyes nagy társaságot képeztek, melynek vezetője *Kaas Ivor* és *Feleki Miklós* volt. Nők sem hiányoztak. *Tornaljára* reggel 5 órakor érkeztek, onnan kocskion tovább *Sztrányára*, *Radvánszky Károly* barátságos kastélyába, hol pompás reggeli várt. Egy óra mulva ismét utban voltak *Aggtelekre*, hol *Baksai Dániel* ref. lelkes üdvözölte a társaságot, *Ragályi Gyula* pedig vendégül hívta meg. Következett a roppant barlang megtéktése a mi elég fáradsággal járt. Az ebéd, vidám zene mellett, a barlang közelében készült sátor alatt folyt le. Emléklül alapítványt is hagytak hátra, 257 frtot a ref. egyház javára. A toasztos lakoma után visszatértek *Tornaljára*, aztán tova *Roznyóra*, hova 6 óra előtt érkeztek, s hol *Szepessy Károly* üdvözölte igen melegen a kirándulókat a diadály alatt. Megjelent a vendégek üdvözölésére gr. *Andrássy Manó* is nevével. A lövöldében uszonna volt, és szép hölgyek kínálták az ételeket. Itt a programot egy kis ténz is megtoldotta. Esti 8 órakor azonban már *Dobsinán* voltak, a hol éji nyugalomnak kellett volna lenni. Volt azonban hangverseny és vírmatidg tartó táncz. A hangversenyben részt vettek *Feleki, Felekiné, Komócsy és Torday Ferencz*. Kora reggel a kocskior sora vitte a látogatókat a jégbarlangba, utközben a *straccenai* völgy szépségeit élvezve. Tíz óra lett, mire a barlanghoz értek, melynek szokatlan látványa a villamos fénynél mindenkit elragadott. A társas-ebéden alig birtak kifejezést adni a benyomásnak. *Pressfreund*, a német alpes-egylet küldöttje betanult magyar toasztját erősen megjelenezték. *Meskó* polgármester lekötözöl szíveséggel gondoskodott a kirándulók kényelméről. Ebéd után *Poprádra* indultak. *Pompás* vidék. A társaság egy részét *Poprádon*, a másikat *Felkán* helyezte el és fogadta a vendégzeretet. *Poprádon* és *Felkán* tartsals vacsora. A következő nap *Tátra-Fürednek* volt szentelése. Kár, hogy az eső esett, de azért a programot végrehajtották; megnézték a szép környéket. A löcei takarékpénztár nevében *Szeprethy* igazgató, a Kárpát egylet részéről *Döller Antal* alelnök mondtak üdvözlötlet; *Uj-Tátrafüredre* pedig dr. *Szontágh* vezette a látogatókat. Itt már a társaság oszladozni kezdett különböző irányokba. Egyik rész *Poprádra* tért vissza, hogy a hivatalos program mellett maradjon. Az éji pihenésre nagyon szükség is volt. A negyedik nap a *csorbai* tó meglátogatásáé lett. Tót szekereken, némelyek gyalog vonultak föl a magasán fekvő tóig. A tó körül már néhány nyári lakot építettek. *Szentiványi József* ur volt a házigazda, ki nagyon kellemessé tette e látogatást mindenkire. A *csorbai tónál* még vagy 70 tagból állt a társaság. De innen már apró csoportokba oszolva szelédtek el. Egyik még e vidéken maradt, a másik visszatért *Tátra-Füredre*; a harmadik *Korytniczát* ejtette utba; mások *Körmöcsbányát* vagy *Salgó-Tarján*-t. Egy csapat pedig egyenesen visszatért a fővárosba. A négy nap kirándulás tapasztalatairól, élményeiről, a nagyserző vidékéről és rendkívüli szives fogadtatásról mindenki elragadtatással beszél. A mellesleg szerzett tanulság azonban az, hogy ily kirándulások élvezeteit kisebb társaság jobban élvezheti.

Kossuth levele 1873-ból. *Kossuthnak* 1873. nov. 27-én *Turinban* kelt levélét közli az „*Egyetértés*”, néhai *Hajdu Ignác* országgyűlési képviselőhöz, kinek papirjai közt találták a rokonok. Okot e levél írására az adott, hogy *Hajdu*, nagybátyjának *Hajdu Imre* turkevei lakosnak végrendelete értelmében, 200 db. aranyt küldött emléklül *Kossuthnak*, ki többi közt ezt írja:

Én nekem ugyan elveimhez tartozik, semmi oly hagyományt előlöl nem fogadni, melyet viszonozni nincsen tehetségem, — de ezen elvemet csak élok irányában vehetem alkalmazásba, a kiket felszólíthatok, hogy az elfogadás kötelezettsége alól oldozzanak fel. Holtak irányában ezt nem tehetem: annál fogva a jóakaratot, mely a szívből szól felém, tiszteletben tartani erkölcsi köteletségemnek ismerem! kivált midőn az oly nemes érzelem kifolyása, mint a minőnek a jelen hagyományt ismerem lehet. Voltam már egyszer ily helyzetben, akkor, midőn egy angol jóakaróm végrendeleti hagyományával megisztelt. Én azt, bár idegenlöl eredet, elfogadni erkölcsi köteletségemnek tekintettem. Kétszeresen

kell e kötelességet éreznem egy hazámfia irányában, kinek irántami jóakarata, nem személyes ismeretségnék, hanem a hazafini kötelesség felől fogalmink találkozásának kifolyása: s mint ilyen az új korszak új irányá ellenében helyeslöl tételét mond politikai törekvésem felett. Mindezeknél fogva a nekem szánt hagyományt nemcsak hogy elfogadom, hanem kegyeltesen halálával fogadom el, s elhagyottságomban, úgy becses vizsgáztatlnak, mint az ékként megtisztelt elvhűséghezti ragaszkodásra buzdításnak tekintem. Ez elfogadást azonban csak feltételesem, t. i. azon esetre kérem értetni, ha arra nézve megleszek nyugtatva, hogy Önnek, tisztelt, Ragályi Gyula, vagyoni állása olyan, miszerint az Önt illető örökségnek e hagyomány általi megcsönkítése terhére nem eshetik.

A szegedi színház építése ügyében a város közgyűlése e hó 11-én határozott. Dacára a magyar építészek felszólalásának, majdnem egyhangulag elfogadtatták a királyi biztosnak a színház építésére vonatkozó leirata s az építési szerződésnek *Fellner bécsi építész* vállalkozóval leendő megkötésére *Pályi polgármester* utasított.

Széchenyi koszorúi. A *Széchenyi* szoborra letett koszoruk 14 hóig a magyar tud. akadémia egyik termében voltak elhelyezve. Eleinte az volt a terv, hogy a koszoruk a czeni családi sírban, a szalagok pedig az ottan berendezett „*Széchenyi-szobá*”-ban helyeztessenek el, gr. *Széchenyi Béla* azonban kijelenté, hogy mivel ott már hely nincs, azokat a nemzeti muzeumban kívánja elhelyeztetni. A muzeum igazgatósága, tekintettel arra, hogy a muzeumban a nagy tárgyhalmaz miatt úgy is már szűk a hely, nem fogadhatta el az ajánlatot. Végre az akadémia gondokossága a 65 koszorú szalagját egy jegyzék kíséretében átküldte a nemzeti muzeum igazgatóságának elhelyezés végett.

A *Garay*-emléktábla leleplezése, szeptember elején, egy más ünnepélylyel is össze lesz kötve *Szegszárdon*. Akkor tartja zászlóavatását a tüzoltóegylet, s erre eddig 25 tüzoltóegylet jelentett be küldöttséget.

Koburg Lujza herczegnő mint kiállító. A herczegnő egyike a legszorgalmasabb háziasszonyoknak — mint azt a margitszigeti fordóvendégek naponta láthatták — folyvást kézi munkával foglalkozik. Finom izléssel s nagy kézi ügyességgel egész csomó aszaltertől, csipkét, himzéseket készített már. Ezeket az orsz. nőipar kiállításán, melynek védnökségét ő vállalta el, ki fogja állítani.

Horác és Ovid arcképe csak egy-egy érmen maradt fenn az utókorra. Az a két érdekes kép, melyet mai számunkban közlünk, *Werner A.* jeles történeti festő kompozíciója. Eredetileg falfestmények készítette ezt a művészt a berlini *Bauer*-féle kávéház számára, melynek fölékesítése pár százezer forintba került. A metszeteket a „*Hellas und Rom*” című közelebb megjelent dísmű után közöljük.

Egy veterán tudós jubileuma. Alakmiank érdemes veterán tagja, *Botka Tivadar* történetbuvár, jul. 7-én ünnepelte születésének 80-ik évfordulóját, s egyszernind 50 éves írői jubileumát. Tiszteelő és barátai a szklenői fürdőben szívesen ovázcióban részesítették a tudós férfit. Ez alkalomból a megye lapja a „*Bars*” rendkívüli számot adott ki, mely *Botka* arcképet és életrajzát hozza, s irodalmi munkásságát ismerteti. *Botka* 1801-ben született *Nagy-Endrődön*. Fialat korában a megye tisztviselője, 1847-ben pedig követte ot. A forradalom után lépett az irodalom terére, melyen annyi érdemet aratott. (*Botka Tivadar* arcképet és életrajzát a „*V. U.*” 1872. évi 28-ik számában közölte.)

Liszt Ferencz balesete. *Liszt* *Ferencz* *Weimarban*, lakása lépcsőjén megesuszva, zuzódást szenvedett s e miatt ágyban fekvő beteg lett. Esése nem volt veszélyes, legalább aggodalmat keltő jelenségek eddig nem mutatkoztak. A weimariakat nagy élvezetlöl fosztaná meg a mester hosszabb megbetegülése, mert „*Erzsébet* oratóriumá”-nak előadása a jövő hó közepére van kitűzve.

Takács János miniszteri tanácsos temetése e hó 9-én délelőtt ment végbe *Kézdí-Vásárhelyen*. Jelen voltak a közlekedési miniszterium távirndai szakosztálya *Koller* osztálytanácsos vezetése mellett, a budapesti főállomás igazgatója *Fáby*, a kolozsvári távirndi igazgatóság, a főállomás és állomások küldöttsége. Azután *Háromszék* megye törvény-széke, járás- és szolgabíróssága, adóhivatala, tanító-

testülete és ügyvédi kara. Ezenkívül megjelent a 24. honvédszázalój tisztikara, Kézdivásárhely város tisztikara és tanácsa, a városi ipartestületek 8 zászlóval, valamint Lázár Mihály a kerület országgyűlési képviselője. Az elhunyt koporsóját összesen 16 díszes koszorú borította. Három beszéd volt, melyek mindegyike az elhunyt sokoldalú érdemeit emelte ki.

Révész Imre síremlékére a debreczeni ref. egyháztanács pályázatot hirdetett ki s tizenhét tervrajz érkezett. A pályadíjat Csigler Győző budapesti építész terve nyerte el.

Emlékoszlop az isaszegi csataterén. A váci alsó járásban mozgalom indult a végből, hogy az isaszegi csatater emlékoszloppal legyen megjelölve. Az emlékoszlopra gyűjtéseket fognak rendezni. Az ügynek az első nagyobb lendületet egy hangverseny nyel készülnek megadni, melyen Blaha Lujza is közreműködnek. A mozgalom élén Antos István szolgabíró áll.

Az ó-budai ásások. Az amfiteátrum eddig föld által takart része ép oly részleteket tüntet elő, mint a melyeket már tavaly kiástak. Torma Károly az egész területet veszi körül, a mi a mezei vizek védelme ellen szolgál. A rendszeres ásások aránylag nem sok leletet hoztak napfényre, csak mintegy 40 darab kisebb-nagyobb érmet és 14 földrát. A most kiásott részen szintén találtak kamarát, annak háta mögött szobát, de hogy e szobának mi ezéje volt, még csak képzeli sem lehet. Az ásásokat még e hó 16-20-ig fogja vezetni Torma, azután a tavaly félbehagyott aldnai római sáncok vizsgálatának folytatására megy s ott marad szeptember elejéig. Elutazása előtt még a most ásás alatt álló egész területet ki akarja ásni, úgy hogy távolléte alatt a mű ásátása szünetelni fog, s csak az arenában lévő s összehalmozott föld elváltatását fogja eszközölni a munkafelügyelő. — A papföldi ásások Hampel József vezetés alatt a római fürdő balzárnját hozták eddig felszínre. Meglepo építkezés ez. Egyháza rakott lapos négyszögletű téglából — melyeknek anyaga finomságra nézve a mai porcellánal vetekszik — oszlopok készítették s azokon nyugszik az épület. A boltzat nem deszkára épített, mint az ma történik, hanem a téglának bemetszetei voltak s ugy rakattak azok egymás mellé a bemetszeteikbe összeillesztve. Eddigél ki van ásva a frigidum és calidum, (a hideg és meleg fürdő). A falakon tisztán láthatók a vizet vezető csövek helyei, a fürdő falán pedig a két szín még most is elég jó. Meglepo a fürdők talapatának mozaikja. Egyes faragott darab kövekből áll, melyek idomuk szerint állították össze, s oly erősen állanak együtt most is, hogy a legerősebb csákányütéssel is nehezen választhatók el. Ily talapatzalt birt a váróterem is, mely már szintén ki van ásva. Az egyik helyiség, — mely most ásatik ki — valószínűleg szoba, finom téglá talapatzalt birt, és sima mint a tükör. A leletek közt van néhány érme a császárok idejéből, s több apró tárgy. Legérdekesebb azonban három mécses, melyek mindegyike teljesen ép, cserépből készült, egyik nyitott, kettő zárt fedéllel.

Magyar zene Berlinben. Berlini lapok napról napra terjedelmes leírások közölnek a hatásról, melyet Benczy Gyula zenekara arat. A »Börsen Courir» közlése azt az estét írja el, mikor a Central-Hotel üvegházában Joachim József hazánkfia, a hegédikirály is megjelent, tanítványaiával együtt, hogy hallgassa a magyar dalokat. Egyszerre Benczy a Joachim kedvence csárdását kezdte játszani. »Az első hangok hallatára Joachim arca átszellemlélt, mintha csak nem derült volna rajta», írja az említett lap. Midőn a zenekar végig játszotta a csárdást, oly viharos éljenzést következett, a minőt Berlinben ritkán lehet hallani. A közönség valóságosan tombolt, s nem akart lecsillapodni. Midőn a hangverseny a késő éjjeli órákban véget ért, Joachim fel-sietett az emelvényre és Benczy Gyulához lépett. És ezután megragadó jelenetnek voltunk tanui. Joachim megemelte fővegét, s Benczynek jobbát nyujtva így szólt: »köszönöm önnek, kedves honfittársam; nagyszerűen, fenségesen, valóban fenségesen játszott». Benczy, kit e szavak egészen kihatott aodrától, csak kézzelintéssel és tekintetével tudott válaszolni. Joachim felkérte a primást, hogy látogassa meg lakásában, s ezután barátságos kézzelintés és integetés közt távozott. Benczy Gyula büszke örömmel tekintett utána, és ajka nem tudott többet mondani; csak ezt suttogta: »Éljen Joachim».

II. Rákóczi Ferenc pipája. A múzeum e napokban megkapta azt a pipát, melyet II. Rákóczi Ferenc, fölötözte kiegészítésével akkor használt, mikor Bécs-Ujhelyből megszökött. Lehmann Károly szakadósé, a börtönőrség parancsnoka volt e pipa, ki a saját egyruhájával együtt adta át Rákócziaknak. Az órok jól ismerve Lehmann pipáját, mikor Rákóczi szájában látták, még jobban megerősödtek csalódságukban, hogy csakugyan maga Lehmann megy el előttük. Lehmannt később lefejezték, s Rákóczi

megtartotta emlékül a pipát. Idővel a történeti ereklje Nuzsán báró osztrák tábornok birtokába került, ki midőn Rákóczi vagyonát Munkácsra elköbzták, azt a Montekukli ezred segítségével karhatalommal kerítette kézre. Nuzsán báró halálával a báró fiára szállt. Ez a század elején Fiáth György báró cs. kir. kamarás és volt huszár századosnak ajándékozta, kivel a fiatal Nuzsán baráti viszonyban állott. Fiáth György báró elhalálozásával e pipa fiára jutott, ettől pedig dr. Nagy Boldizsárhoz, a hercegfalvi uradalom orvosához, ki most a muzeumnak küldte be. A pipa kokusdióból van készítve, kupakja és nyaka pedig ezüstből; gyöngyházzal kirakva, azonkívül kétéfű sással, virágokkal és madárakkal díszítve. A kupakon négy gránát és 3 türkisz, nyakára »K. L.» (Karl Lehmann) betűk karcolva.

Kivándorlás Magyarországból. Az Egyesült-Államok belügyminisztere által közzétett statisztikai kimutatás szerint Magyarországból az Egyesült-Államokba bevándoroltak: 1871-ben 3 egyén, 1872-ben 228 egyén, 1873-ban 1347 egyén, 1874-ben 962 egyén, 1875-ben 776 egyén, 1876-ban 630 egyén, 1877-ben 373 egyén, 1878-ban 646 egyén, 1879-ben 632 egyén, és 1880-ban nem kevesebb, mint 4363 egyén.

Magyarok Kínában. Treitler Lőrincz és Klein Zsigmond asztalos segédek a bécsi világkiállítás után kivándoroltak Kínába, hol egy man-chui angol miasztalosnál nyerték alkalmazást. Treitler a napokban Budapestre elő bányájához levelet írt, és elmondja, hogy jó helyen van; mesterük nagyon derék ember, a ki 8 nyelven beszél és németül is s szinte örült, mikor a két magyar legény hozzá került, mert az ottani munkások nagyon lusták. Fizetésük a mi pénzünkben egy hónapra 130 frt. Naponként csak 6 órát dolgoznak. Végül azt kéri a levél írója a bányától, hogy minél többször küldjön neki magyar lapokat; legalább tudják, mi történik odahaza.

Halálos rovarcsipés. Perényi Márton fővárosi tanítót valami rovar a karján megcsipte. A kar ijestően feldagadt s Perényi orvoshoz ment, ki azonban nem tudott mindjárt véleményt adni, hanem későbbre rendelte magához. Perényi azonban tovább nem ügyelt a sebre s Berencsére utazott szüleihez, a fővárosban hagyván családját. Másnap Berényiné táviratot kapott Berencsértől, hogy utazék rögtön oda, mert férje a rovarcsipés következtében vérmérgezésben meghalt. Perényi 34 éves fiatal ember volt, s a fővárosi tanítók közt jó névvel bírt.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Thordai ZÁKOS ELEK, nyug. kir. tanácsos, 79 éves korában, Keekeménben. — JEZESEVTS VINCEZ, szent-ferencz-rendű áldozat, Szabadkán. — KÖVESY PÁL, veterán orvos, 71 éves korában, Mórton. — PERÉNYI MÁRTON, fővárosi polgári iskolai tanár, Berencsén. — RABSCHE ROBERT, szállodatulajdonos Balaton-Füreden, 53 éves korában. — SZABO LÁZÁR, tanárjelölt, Tarcsafalván, 29 éves korában. — POKORA JOZSEF, törvényszéki irodaigazgató, Debreczenben, 56 éves korában. — UJHÁZI JOZSEF, 62 éves korában, Budaméron.

BÁRÁNT KÁROLYNÉ, szül. Roboz Jusztina, 62 éves korában, Kaposvárt. — NÉMETH JÁNOSNÉ, a nemzeti színház tagjának neje, a több év előtt elhunyt Farkas Ferencz debreczeni tekintélyes polgár leánya, 27 éves korában Budapestén. — ÖZV. CSAPÓ GYÖNGYÉNÉ szül. Vass Terézia Debreczenben, 58 éves korában. — CSICSERI OROSZ ANNA, 18 éves korában B. Szerdahelyen. — CHERNEL IGONAZSZNÉ szül. Horváth Ceczelia 67 éves korában Ótvösben, Kaposvár mellett, honnan holttestét Csabrendekre szállították.

PAUL DE SAINT VICTOR, a nagynevű francia műkritikus meghalt Párisban. — Afrika belsejéből Zanibárból érkezett hír szerint HILDEBRANDT híres afrikai német utazó május 29-én meghalt Madagaszkár szigetén Temararóban.

Zsádányi és török-szent-miklósi gr. ALMÁSSY MÓN, belső titkos tanácsos és kamarás meghalt alsó-ausztriai birtokán, a gamingji kastélyban, 74 éves korában. Az elhunyt a szabadságharc alatt és után sok szolgálatot tett az osztrák kormányának, a miket a bécsi kivatalos lap esti kiadása hálás szívvel jegyez föl róla. Almássy Mór gróf 1848-ban s 1849-ben császári biztos volt Magyarországon. Midőn hercege Windischgrätz vereséget szenvedett s a császári csapatok Pestről Bécsbe visszavonultak, a nagy zavar közepette gróf Almássy, élete kockáztatásával, hatalmába kerítette a magyar pénztárat, s azokat a teljesen elégtelen fedezet s a lázadás dacára — mint magát a bécsi hivatalos lap kifejezi, — mely egész Magyarországon ismét fellobbogott, a fellázadt lakosság közepette Bécsbe szállította. Sokáig igen előkelő állást foglalt el a pénzügyminiszteriumban, s az ő névalírásával ellátva jelentek meg az ötvenes években és a hatvanas év elején a tizkrajzáros bankjegyek, majd hosszú czédula alakban, majd koczka

alakban, s melyeket rendszeren Almásy-bankóknak hívtak.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

R. S. Ha figyelmesebben olvasta volna a cikket, észrevehette volna, hogy ott nem az üstökösök farkáról, de fejeéről van mondván, miszerint a meteoritokkal áll összeköttetésben. Ezt pedig bizony nem mi találtuk fel, hanem Schiaparelli, s ő a világ összes csillagászainak dicsőítése mellett méltán lehet büszke ez elméletére. Az ellen kár kardoskodni. Mi tudjuk, hogy olvasóink nagy része bir csillagászati ismeretekkel, de kötelességünk tudósítani a legújabb haladásról is, még akkor is, ha az ellene beszél az eddigi hiányos ismereteknek.

Nyár derekán. Elég eleven rajz; verselve se rosszul van; de a kép kissé el van nyújtva az elbeszélésben. Igyekezzék nagyobb tömörségre, így később talán nyújthat közölhető is.

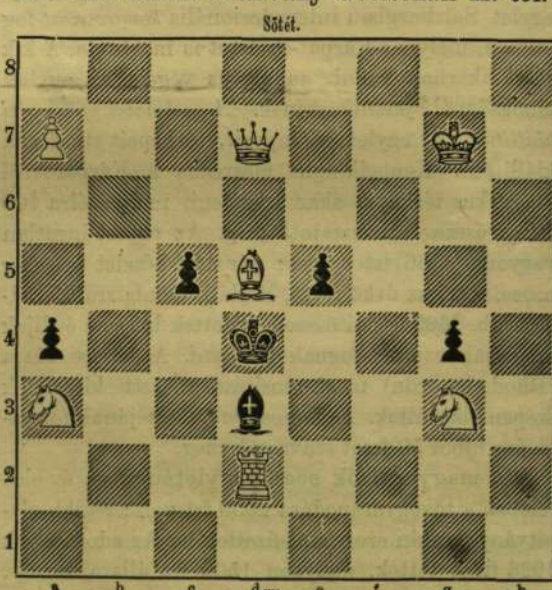
Hiában. Nincs egészen szájunk izére; nem tartjuk szerencsésnek a választott formát. Különbön is e költeményt a mi olvasóközönségünk aligha élvezni.

Bucsn. Humor és érzélgés: nagyon jól összefér, csak tudni kell az összeolvastás módját. De a szerzőnek épen ez nem sikerült.

Árvíz után. Nem közölhető.

SAKKJÁTÉK.

1128-dik számú feladvány Gottschall H.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 1123. sz. feladvány megfejtése.

Csajpás A.-tól. Megfejtés.

- 1. Hh5-g7 ... He8-g7; 2. Bc5-c4 ... Be7-c4; 3. Be3-d3 ... Fb1-d3; 4. Ve2-e3 ... Hg4-e3; 5. Fh6-g7 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József. Sárospatakon Gévez Károly. Debreczenben Zagyva Imre. Nagy-Dobronyban Németh Péter. Budapestben K. J. és F. H. Kereczagon Bányai Lajos. A pesti sakk-kör.

HETI NAPTÁR. Jul. hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestans, Görög-Orosz, Izraelita. Rows for days of the month.

Held változásai. Ujhold 26-án 6 óra 35 percz. regg.

Tartalom.

Szöveg: Horáz és Ovid. — Kárpai emlékek. (Költemény.) Birtok Lajosról. — A császár fogadott leánya. Elbeszélés a római időkbel. Irta Forrai József. — Az irók és művészek felvidéki utjából. — Mogyó vár termek. Luby Gyulától. — Nyoma vesztett! Angol regény. — Egylevel. — Természettani kísérletek eszközök nélkül. — A jelenleg látható üstökös. Holtyi Páltól. — A magyar színeszet viszonyai ezéltől felszabadul. Horváth György agg színeszet elbeszélése után. Közl.: Egerváry P. Ö. — Irodalom és művészet. — Közzétettek és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálosok. — Szerkesztői mondánivaló. — Sakkjáték — Heti naptár. Képek: Ovid. — Horáz. — Képek a feloldról: 1. Táj-kép-részlet Gömbökből. 2. Sziklakapu a straczeni völgyben. 3. Tátrai zug. 4. Dobosin. 5. Virágos kert a felkai völgyben. 6. Rainer-könyhő a tarpataki völgy fölött. 7. Tengerszem a Kárpátokban. 8. Tüzkő a lomniczi csucs felé. — Nyoma vesztett! — Természettani kísérletek eszközök nélkül: 1. A krajczár elője a pohár alól. 2. Mocsárvízből ivóvizet lehet csinálni. 3. Fajának az üvegben. 4. Búvis kupák. 5. Búvis kupa átmetesztése. 6. A kanal zengő hangot ad. 7. A víz a felső pohárból az alsóba folyik. — Az üstökös július elején.

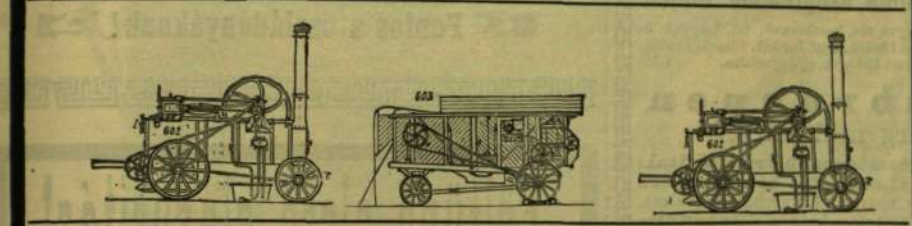
Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

Egy halász halászlét pélt szor, vagy annak helye egyszerű itgálással 26 krajczár; kőbeseit itgálással 10 krajczár. Bányagűlt költs minden itgálás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

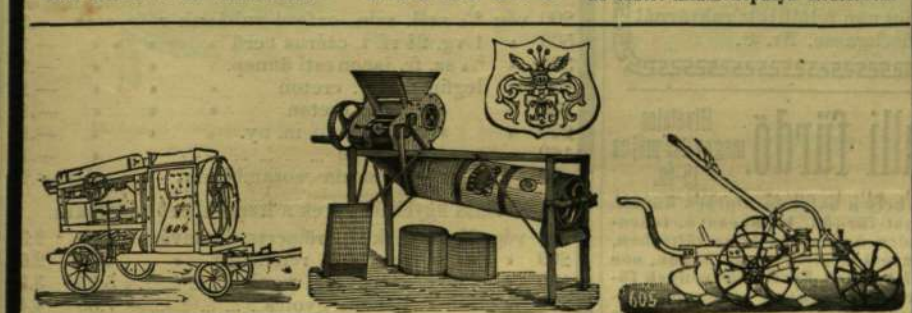
Kiadó-hivatalunk számára hirdetőnyomat előzől B. Csabos: Hasonos stáin és Vogler Wallischauer No. 10, Mosse R. Selterstátte No. 24 Opellik A. Wallisze No. 22.

EREDETI RANSOMES, HEAD & JEFFERIES

GROSSMANN J.

Váci Körút 76-ik szám alatt BUDAPEST az osztr. államvaspálya közelében.

Eredeti Hofherr Eredeti Mayer Eredeti Jefferies

KOTZÓ PÁL Budapest, üllői ut 18. sz. Ajánlja a május hó 2-án Adán tartott ekeversenyen az első díjjal: arany éremmel és a második díjjal: ezüst éremmel kitüntetett szabadalmazott kettős és hármas ekéit, járgánycséplőgépeit, tisztító szerkezettel vagy anélkül, rostákat, trieuröket stb. Árjegyzékek bérmentve.

Margitszigeti gyógyfürdő

Budapest főváros közvetlen közelében. 35° R. meleg artzi forrás — porcellán-, márvány-, kád- és kőfürdők zuhanykiszolgálással — nagyszerű kert — 300 teljes kényelemmel berendezett szoba — társalgási terem — kül és belföldi lapok — naponta zene. Kóralakok, melyek ellen a margitszigeti hévíz kedvező eredményt használattott: Köszvény — az ízületek, izmok, csontthártya, ideghüvely, idült csuza. A csuz, köszvény, erőművi lehatások, typhus után fellépő hűdéseket — Zsábák. — A csontbántalmakat, csontszúr, izületi bajokat és külsértéseket követő elváltozások. — Fájdalmas hrgék, merevség, hűdés. — Börbántalmak. — Vizeleli nehézségek. — Méh- és hüvelybántalmak. A hévíz belseleg eredményt használattott: idült gyomorhurutnál és alhasi pangásoknál. A szigetben van gyógyszerár, ellátva mindennemű ásványvízzel; dunafürdő uszók és nem uszók számára. Rendelő orvos: dr. Verszár. Bérleteknél ugy a fürdő-, mint menetjegyek együttes váltásánál áulegendés. A szigeten lakó fürdővendégek a fürdő-használatnál és a menetjegyeknél előnyben részesülnek. 6432 A fővárossal óránkint kétszer közlekedés. A fürdőidényt május 1-én megnyitattott. A lakások megrendelése a szigeten a felügyelőségi irodában. Budapest. A Margitszigeti felügyelőség.

ILLENTAN. A társadalmi illemszabályok kézikönyve. Mme. D'Alq és Ehardt Ferenc munkái után írta K. BENIGZKY IRMA. Ára fizve 40 kr. Állatgyógyászat AVAGY a lovak, szarvasmarhák juhok, kecskék és sertések a egyéb hasznos háziállatok betegségeinek megismerése és gyógyítása. Allatorvosi, juhász és gazdatisztelő számúra írták EISENMAYER SÁNDOR és GÖBEL COELESTIN. Harmadik kiadás. Ára fizve 80 kr.

A. H. BOLDT-féle Növényi vértisztító labdacskok. A vér tisztálanságának első jelei, a rossz nedvek gyümölcsései lanya emésztésnél, minden embernél különböz. A leggyakrabban előforduló jelek a következők: Vértódulás a fej felé, fülzúgás — nehézség, szivnyilamlás, szédülés stb., ami többnyire vérbőségéből származik és kóros állapotot idéznek elő, s némelykor gyors halállal (szélhűdés) is végződnek, ha célszerű vértisztító szerek nem alkalmaztatnak — továbbá rendellenes pirossága az arcnak, tisztátalan arczbőr, bőrvizkettség, apró bíbircsek és pattanások, savanyu gyakran epe felbőfénés, gyomorégés, rossz emésztés, étvágyhiány, széksorvadás, gyakori álmatlanság, koronkénti fejfájás (migrain), melyek ha elhanyagoltatnak, gyakran veszélyes betegségekké válnak. Ezen bajokon rövid idő alatt gyökeresen segítenek ezen labdacskok, melyek könnyen bevehetők s a rendszeres foglalkozást meg nem zavartják; minden dobozhogy kimerítő magyar s német utatitással mellékeltetik. Egy doboz ára (75 db tartalommal) 1 frt 50 kr. Magyarországi főraktár: Budapest, Török József gyógyszer-tára, Király-utca 18. — Páskai Károly, Nagykorona-utca: Szűcs Fehérvár: Diaballa György, Szagall: Harez János, Temesvár: Tereczay István, Eger: Kollner Lőrincz, Pozsony: Pinstory Bódog. 72

A LEGJOBB SZIVARKA PAPIR LE HOUBLON FRANCZIA GYÁRTMÁNY. OVÁS UTÁNZÁSOK ELLEN! E szivarkapapír csak akkor valódi, ha minden lap LE HOUBLON bélyegzőt magán hordja és minden kardon az alatt látható vélyeggyel és aláírással van ellátva. Cawley & Henry, Propriétaires du Brevet, PARIS.

A legmakacsabb kétkedőnek is meg kell bizonyos szer célszerűségéről és jóságáról győződnie ha figyelembe veszi a napokinti bizonyosságokat és a nagy bizalmat, mint ezt évek hosszú során át kivívta a kir. szab. köszvénygyászón Török József ur gyógytarárból (Budapest, királyi utca 12). kintőnő gyógyhatásával. Egy csomag a legtöbb esetben elég a keresett gyógyulást eredményezni. W. Z. Ki szépen és olcsón akar függőnyt tisztítani, forduljon KRAINER F. függöny-ápretturájához. 35 kr. egy kőszvényes ablakért. A midőn t. megbízóimnak eddigi pártfogó-sukért köszönetet mondanék, kérem őket, hogy megbízásaikkal ezután is megtisztelni sziveskedjenek. Tisztelettel Krainer Ferenc, akácfa- és külső dob-utca sarkán 7. sz. 1881. augusztus 1-től kezdve ugyanazon utcában 19. sz. a Vidéki megbízások pontosan teljesítettek. Bátorodom megjegyezni, hogy nem üzletek számára, hanem kizárólag csak megrendelőknök dolgozom. 36

Folyékony Glycerin-Crème

több év óta hatályos szernek bizonyít a seplő, napáttés, folt, bőrbaj és kelések ellen. Ez egy igen sikerült egyesítése a legártatlanabb szerekeknek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét fenn tartják. A folyékony glycerin-crème eltér az eddig közönségesen használt glycerin-illatszerektől, melyek a glycerin kívül semmiféle hatályos részeket nem tartalmaznak. **Egy üveg ára 1 frt 20 kr.**

Legfinomabb glycerin-szappan

glycerin és illatos növényekből, kitűnően tisztít és élénkíti a bőrt, és egy finom piperszappan minden kívánt előnyeivel bír. **Ára 35 kr.**

Párisi hölgy-por (legfinomabb poudre de riz)

a bőrnek a leggyengédebb fehér színt adja, és ártatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. Hölgyeknek, úgyszólván is borotválás után, nagy kedveltségnek örvend. **Egy doboz ára 50 kr., tollal 1 frt.**

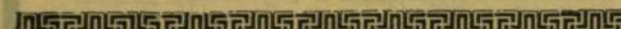
Kézmosó por

mandulaszappan és spermacéttől készítő, a legártatlanabb arc- és kéz-bőr-tisztító szer. **Egy doboz ára 50 kr.**

Amerikai kantsuk-tyukszemgyűrűk és essentia.

Ára 60 krajczár.

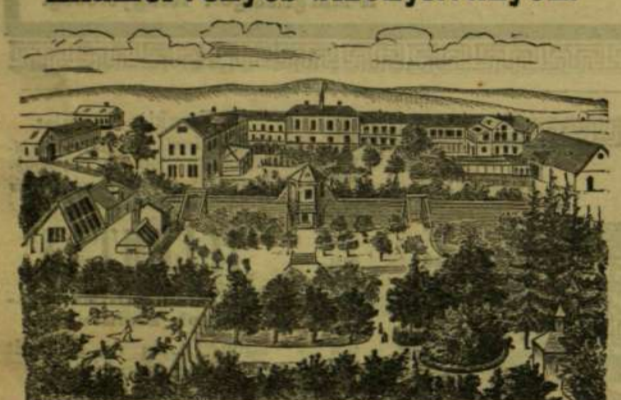
Forrástár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész Budapest, király-utca 12. sz.

Lähne-féle tan- és nevelő-intézet Sopronban.

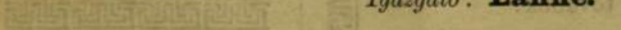
29. évi tanfolyam. 51

Államérvényes bizonyítványok.

Tervezetek ingyen.

Igazgató: **Lähne.**

Szeplőt,

májfoltokat, porszeméket, bőrtakát, arcvörösséget napfényt és a bőr minden kivirágzásait a dr. Tobias-féle Eau miraculose antipélorique a bőrön a bőr alatt összegyűlt festékeknek felszívása által gyökeresen megszünteti, s a legfinomabb, legkedvesebb bőr élelét át nyha, fehér és gyönyörű teszi. **1 frt 50 kr.**

Tanningene.

Biztosított, glommentes, ártalmatlan hajfestő szer (legújabb!) **szürke, fehér és vörös hajra,** csak 111 és szemöldökre, melyek a leggyengédebb módon csak egyszeri használat mellett is egész életre megmentenek a szürke, barna vagy fekete természetes színtől vissza nyhá, melyet a megújult bőr elvált, s melyet sem szappannal mosás, sem gőzfürdő nem győzhet meg. **2 frt 50 kr.**

Dr. Landauer illatos hajbalzsamja,

teljesen megbízható szer, melyet kórosi használat mellett a haj hullását teljesen megszüntetheti, s annak növekedését elősegítheti. **1 frt.**

Eredeti keleti rozsatej

Rusz Károly gyógyszerésztől.

a bőrnek rögtön, nem pedig hosszabb használat után, gyöngéd, vaskós, fehér, sárgás friss színt ad, mint a mely semmi más szer által el nem érhető a rózsatej, s minden szíves vagy barna színt onnan eltávolít, és egyformán alkalmas minden testre. **1 frt.**

Rusz Károly utódja (Czerny A. J.)

Bécs, I., Wallfischgasse 3.

Kitüntette a bécsi, welsi s 1880-ki st. pótlói kiállításokon. **Raktárak Budapestben** a következők: **gyógyszertárakban:** Török J. király-utca 12. **Szappan Gy.** Kálvin-tér, **Telkesy** Budán, továbbá **Kassán** **Wanderbach,** **Debrézsemben** **Bothacknak** **Szegeden** **Encsre**; **Sz. Bécs** **Károly** **Széner;** **Kolozsváron** **Hintz;** **Aradon** **Ellas** **Illatszertől,** és sok egyéb jónévi vidéki győz. és illatszertárban.

Azokban sürgősen kéri meg a használatát. **Rusz** gyártmányait kémi, minden egyenlő használatú cikkek a leonok ugyanazon árak alatt árulja becsárta. — Kimerítő tervezetek (illusztráció) valamennyi különlegesítől kívánatra ingyen és bérmentve megküldetnek. Kérjük a hirdetőt alkalmi használatra megörizni, miután az csak ritkán lesz közlése.

Gleichenbergi gyógyhely

Stájerországban.

Egy órányira köcsin a m. nyug. vasut Feldbach állomásától. Az idény kezdete május 1-én.

A szálló-gyógyomdó kezdete szeptember elején.

Alkalmos-muráti és vasasanyos víz, kecskesavó, tej, fenyőtű- és forraszó-porlasztó belégzések, szénasav fürdők, szulfidfürdők, édesvíz-fürdők, fenyőtű-fürdők, hideg fürdő berendezéssel hideg víz-gyógyomdó.

Johannisbrunnen

Gleichenberg mellett.

Legjelesebb és legelőszegesebb frissítő ital gazdag szénasavtartalom, az emésztés elősegítésére kielégítő mennyiségű szénasav nátron és konyhasó-tartalma, valamint a gyomrot terhelő méz-tartalom hiánya, a **Johannisbrunnen** vizét kiválóan ajánlják gyomor és hólyagbántalmaknál.

Kapható **Édeskuty L.** úrnál Budapestben és minden nagyobb ásványvíz-kereskedésben.

Tudakozódások és megrendelések kocsik, lakások és ásványvizek illetőleg a kutigazgatóságánál Gleichenbergben, vagy az igazgatóság által újonnan felállított raktárnál Bécsben, I., Wallfischgasse, Nr. 8.

Reichenhalli fürdő. Hivatalos megújítás május 15-én.

Legnagyobb német égjáti gyógyhely a bajor fő Alpekek között. Sós, anyalagos és fenyőtűkvánat-fürdők, kecskesavó, telen-tej, alpesi növény-nedvek, minden ásványvíz friss töltésben, nagy légmóztani kélesség, belégzési termek, páro hozak, sós forrasók, szgyé-tesztgyökörök. Kiterjedt kertű állványok fű-dőtt sétányokkal, közeli fenyőerdők és árnyas sétányok minden irányban. — Napokint 2 hangverseny a fűrdő zenekara által. olvasó termek. Vasuti és távirda-állomás.

Kimerítő tervezetek a királyi-fürdőbiztoság által. 6433

Ca. k. kizáró. szab. újonnan javított RUGANOS SÉRVÖTŐK.

A legújabb találmány a Bogand. amerikai tudor úrnál újonnan javított ruganós sérvközpólizertől, ép úgy unak, valamint nők és gyermekek számára: rugóknál, tisztá gummiból művészi eszközökkel, s azon esetje van, hogy még a legújabb sérvközpólizert is a legújabb idő alatt egyforma helyzetbe hozza, és ép úgy nappal a legfárasztóbb munkák, vagy sok járkálás mellett, mint szintén éjjel alvással is használható, anélkül, hogy a sérvben szenvedő hivatásában a legkevésbé is akadályozva lenne. Nagy haszonnal jár, ha éjjel át is a testen marad, miután ekkor kiválóan jó és kellemes nyomást eszközöl a szenvedő részekre.

Árak: egyszerű 6-7 frt; kettős 10-15 frt; gyermeknek felvett olcsóbban. Nagy raktár angol és francia nyelvű kottákból, szponsoriomokból, szőve, gummiból, valamint szarvasbőrökből is. A szarvasbőr és gummi szponsoriomoknak az a ezójok, hogy a terjedést megakadályozzák. — Méhfeccenkendők, léppárnák, ágybetétek, hónap-szám-erszények, övkészülékek, gummi-harisnyák és minden gummi-áru-cikk. — Sérvközpólizés megjelölendő, ha jobb, vagy ha bal felől vagy kettős legyen-e, ugy szintén a derék bőség is.

Megrendeléseket utánvét mellett postafordulattal is fogadjuk. **638**

Pollitzer Mór Budapest, Deák-Ferenc utca.

Cseplőépek tökéletes tisztítás 825 frttól

kezdve, vonhatók, egészen vasból, tökéletes kocsi gyanánt, minden hozzá valóval. **47**

A teljesen tisztított gabona a szába folyik. **47**

Ijabb WEIL MORICZ gépgyára M/m. Frankfurtban.

Első behozója a szővecs-cseplő-peknek Ausztria-Magyarországra.

Ajánlat időszerű cikkek bevásárlására.

Sport. Valódi díszdobó nyereg 15-35 frt; Ponyyereg 14.—; Új találmányú nyereg, leveles 8 frt; Angol kenyérszűz 2.50, 3.00; Ugroszárj 3.—, 4.—; Nyereg verhelő 2.25, 3.—; Izasztó 2.75, 3.—; Mosható fehér izasztó 4.50; Kötőgék 2.50; Acéi lovagló-szabla 1.80-2.50; Felhányszabla 2.15-3.00; Trenál — 50.—; Kenyélvas 1.50-2.50; Lovagló-sarkantyú — 80, 1.—; Felcsatolható 1.50, 2.—; Angol lösznyíró oltó 6.—; Lótisztító kerény — 90; Rugany löblőmentő 2.—; Lovaglóvessző — 80-3.— frt; Halacszabla, híral befött elegáns gombbal 6.—; — 10.—; Rincrosbőrbeli vágot, leoldhatóan legjobb vasz — 60; Fogantyúval 1.50; Finomabb kiállításban 1.50-2 frt; Újvárosi agáró-ostor 4.50-10 frt; Lömérték 1.—; Lömérték sátothóban 4.50; Öbörök és löszvacsok 1-3 frt; Gamaszi bőrből 4.50; Nyergeszappan — 85; Tartós angol löpökörécsája 19.50; **Hygro-Barometer** Ameróid az időváltást legpontosabban eljze jelzi 6.—, 8.—, 15.—.

Utasoknak. Vizhatlan és bőr-berendezett utazócsomag 15-60 frt. Ut töltete-tekercsek 2-8 frt; Praktikus berendezett töltete-tekercs 6.50; Új, Plaid-ruha bot és esernyőmentő 5.50-7 frt; Berendezett ékezőkosár, kulacsok, pincetok 3.—, 5.—, 7.—; Úveggel 9-15 frt; Angol utatarkó léggárnálva 20.—; Kénes Rechaud lang gyomorfűrdő berendezése 3.50; Touristának praktikus vilha függesszhető táskák, fehér-memlékre 4.50; Tartós lanócsor úti gyufatartó — 85, 1.50; Új patenti dugasz-lámpa a dupaart sértelmit és könnyen kisdörjő 1.—; Sétabotok és legyérők; legújabb miniatűr szerű. Nehéz bika tonomból 2.—, 4.—, 6.—; Jó erős szőnyeg; szarv írtak vilha függesszhető angol kántárbőrbeli 4.50, 10.50; Gummiláb- és fejpárnák 5-10 frt; **Gummi eső-köpenyek** mindkét oldalal viselhetők 10.—, 10.50, 11.50; Nehéz bő fűtők 15, 17, 25; Angol bőr plaid-szűz — 35, 1.50, 2.50.

Új nikel remontör sebőre kettős fűddel, keles nélkül igazítható és felhuzható perczumatóval, rom-lának nincs kitéve 10.—; **Amer. óra felkötő** há-**zangató** 5.—; Lapos sző papíra indyárvöl 1.—; Befűz-tümpelak, erőteljes, köcspep gyűlö **Constabulary** **Buldogg** **szob-revolver** 10.—, 11.—, 13.—; Olcsóbbi revolverek 25 töltésű 4.85, 6, 7-10 frt.

Új Messeláté, melyet a munkásokat távörli szemléltetni, szivarfűrdő-szabla 4.50; Szárazos szővő csatorná szivarfűrdő **Fapipa** 1-1.50; **Cigarette papiros** szőpálva, finom Houbonpapírból készült, 1000 darab 3.50; ahaz töltő készűlök — 30.—, 75.—.

Még nem feleltő tárgyakat visszavesz, próba megrende-léshez nagy képe-s árjegyzéket mellékel.

Kertész Tódor Budapest, V. Dorottya-utca 1.

Fontos a családanyáknak!

Newrly J. E. Triesztben,

első trieszti kiviteli üzlet

utánvét mellett bérmentve és vámdíjzava szállít kávé, dall gyümölcsöt, fűszereket, frisse gyümölcsöt stb., kis háztartások számára, 5 kilós postacsomagokban. Árjegyzék kívánatra bérmentesen küldetik.

Fontos a családanyáknak!

Föltűnő olcsó elárusítás!

50 százalékkal olcsóbban mint a gyári ár.

A folyton-tartó muszkaországi belzavargások miatt.

200 vég 1/4 szél. szin. oxford ruhának rófe	ezelőtt most csak
500 • 1 vg. 24 rf. t. czérna cerú	• • • • • 13
300 • 3/4 sz. fr. jacon esti innep.	• • • • • 13
150 • legfin. indig. creton	• • • • • 15
136 • • szin. creton	• • • • • 15
250 • • mozambiqu. m. ny.	• • • • • 13
120 • • barege	• • • • • 16
89 • • francia mozambiquet	• • • • • 50-20

Különös figyelmet kérék a kanavász és vásznakra.

300 vég 25 rfs kék k. römerst. kanavász	4.— 2.30
209 • • • szines k. reihensth.	4.95 2.65
195 • 28 • sternbergi gyoles	5.95 3.35
230 • • • liebauai gyoles	7.50 4.45
150 • • • legn. sziléz. vászon	9.90 5.95
205 • 30 • házi vászon amerikai-bőr, vagy manchesteri gyoles	11.50 6.15
500 • 30 rőf legnhz. doubl. chiffon	9.90 5.35
190 • • • val. rumb. kanavász	11.50 6.40
59 • 3/4 szél. 54 rfs legf. irlandi vászon	25.— 13.90
65 • 3/4 • • • • • schönbergi	35.— 14.90
80 • 3/4 • • • • • hollándi vászon	17.— 7.75

Több ezer battiszt, creton és szatén brogkendő csak 2 kr. Több ezer db fin. francz. fehér battiszt csak 4 kr. Több ezer rőf fehér mosó csipke rófe — csak 2 kr.

Kapható Schiller L.-nél.

«a szép menyasszonyhoz» **Sz.-Fehérvárott.**

Vidéki rendelémények azonnal teljesíttetnek. — Megrendeléseknél két forintig kérem az összegget postai utalvánnyal beküldeni.

Csomagolás ingyen.

Kiváló tisztelettel **SCHILLER L.**

«a szép menyasszonyhoz» **Sz.-Fehérvárott.**

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárunknál kapható:

GAZDASÁGI UTAZÁS

AZ ÉJSZAK-AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN.

Irta **OETKEN FRIGYES.**

A második kiadás után fordította **TOMSITS ISTVÁN**

Ára fűzve 1 frt.

KÉPEK AZ IPAROS VILÁGBÓL.

OLVASÓKÖNYV

NÉPTANITÓK ÉS IPAROS TANULÓK SZÁMÁRA

Irta **FRECKY JÁNOS.**

103 képpel.

Ára fűzve 1 frt.

VASÁRNAPI UJSÁG

Műhelytől föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész övre 12 frt; POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félövre — 6 •

Csopán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész övre 3 frt; félövre — 4 •

Csopán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész övre 6 frt; félövre — 3 •

Külföldi előfizetésekre a postaiilag meghatározott viteldi is csatolandó.

30-ik szám 1881. BUDAPEST, JULIUS 24. XXVIII. évfolyam.

Gróf KUUN GÉZA.

MAGYAR tud. akadémia kiadásában a mult hetekben jelent meg egy «Codex Cumanicus» című könyv, összesen 529 nagy negyedréti oldalon, latin nyelven írva.

Magyar tudós és magyar főur: gróf Kuun Géza írta, latinul azért, hogy megérthesse az összes tudós világ.

A velencei Szent Márk temploma melletti könyvtárban őriztetik az ugynevezett kun kódex, a mely latin, persa és kun szavak s nyelvtani alakzatok összehasonlítását tartalmazza, kiválólag érdekes azért, mivel a kun nyelv teljesen és nyomtalanul kihalt, a kun nemzet is ugy elvegyült, hogy nem létezik többé. Ezt a kódexet 1303-ban írta egy névtelen, s 1362-ben ajándékozta Velencének Petrarka, a nagy költő, kiről azért Petrarka-kódexnek is nevezik. Gróf Kuun Géza — talán épen amaz ösök maradéka, a kik ezt a kihalt nyelvet beszélték egykor! — hat esztendei szorgalmas munkával sajtó alá rendezte, történelmi és nyelvészeti bevezetéssel ellátta, s az érdekes anyagot nagy értékű tudományos kincsesé tette. Az akadémiaának ezt a derék tagját mutatjuk be jelenleg olvasóinknak.

Különben nem ezzel kezdí s nem is most irodalmi működését; hanem olyan műveket szokott írni, a melyek a hírlapolvasó közönséget nem igen érdeklik.

Az emberek azon nagy sokaságát, a mely kenyérkeresetben izzad, vagy nagyravágását szolgálja, s a mikor mindezekben elfárad, szórakozás után vágyik, — honnan érdekelnek azok a kérdések, a melyeket gr. Kuun Géza az akadémiaában s kül- és belföldi folyóiratokban szokott fejtegetni, a minők például: «A sémi nyelvek magánhangzójáról», «A sémi vocalismusról», «A török nyelvek kötmódjáról», «Az új arab nyelvről», «A héber particuláról», «A sémi névszó számviszonyairól»? stb. Bizony még «Askoli árja-sémi tanulmányok», «Assyr szavak hasonlítása», «Cyprus szigetének phoeniciai feliratai», s az a kérdés: «Hogyan fejeztetik ki az örökkévalóság a sémi nyelvekben?» sem képesek megállítani a mindennapi élet útján zaklattott embert.

Egy főur azonban, a ki jeles észbeli tehetőséget és szerencsés nevelést nyert s jelentékeny vagyont örökölt, nemes foglalkozási kört választott magának, midőn a tudomány azon vidékeit miveli, a melyeken csak babérfia nő,

de kenyérnek való búza nem; a melyek mivélése mindamellert az emberiség közös munkájában teljesített szolgálat.

Gr. Kuun Géza, a kit méltán dicsérhetni az életpályának ezen, helyzetéhez oly szépen illő megválasztásáért, 1837. december 28-án született Nagy-Szebenben. Atyja gr. Kuun László, rendes és előrelátó gazda, maga is tudomány- és kivált nyelvészet-kedvelő; anyja gr. Gyulai Konstancia volt, a marosnémeti gr. Gyulai Lajosnak, Döbrentei tanítványának és Kazinczy barátjának nővére.

A fiatal grótot eleinte háznál nevelték. 1850 óta Pesten a Szőnyi Pál intézetébe járt, egyszersmind magántanároktól vett leckéket. Bölcsészeti és nyelvészeti előadásokat hallgatott a pesti és göttingai egyetemeken. Külföldi utazásait 1856-ban kezdette Kiss tanárral, beutazván azon alkalommal Olasz-, Helvét- és Dánországot; Németországra 1858-ban a Szilády

Áron társaságában ment, meglátogatta később Angliát és Franciaországot, Olasz- és Németországot ismételve.

Utazásai alatt jeles tudósok ismeretségét szerzte meg és teljesen otthonossá vált az európai nyelvek beszélésében, ugy hogy mondhatni egyenlő könnyűséggel beszél magyarul, francziául, németül, angolul, olaszul, latinul.

Tudományos szempontból főkép a sémi nyelveket miveli, a mint fentebb közölt értékezeinek czimei is tanusítják.

Megjegyzésre méltó, hogy egész családjában mily hatalmasan ki van fejlődve a nyelvképesség. Nővére, Irma grófnő, Fáy Béláné, beszéli hasonlókép az európai főnyelveket és közelebről tanult meg spanyolul; 80 éves atyjoknak sem volt elég az eddig beszélt 5-6 nyelv; megtanulta azokhoz, most aggyastán korában a svédet is.

Gróf Kuun Géza alapos és komoly tudó-

de kenyérnek való búza nem; a melyek mivélése mindamellert az emberiség közös munkájában teljesített szolgálat.

Gr. Kuun Géza, a kit méltán dicsérhetni az életpályának ezen, helyzetéhez oly szépen illő megválasztásáért, 1837. december 28-án született Nagy-Szebenben. Atyja gr. Kuun László, rendes és előrelátó gazda, maga is tudomány- és kivált nyelvészet-kedvelő; anyja gr. Gyulai Konstancia volt, a marosnémeti gr. Gyulai Lajosnak, Döbrentei tanítványának és Kazinczy barátjának nővére.

A fiatal grótot eleinte háznál nevelték. 1850 óta Pesten a Szőnyi Pál intézetébe járt, egyszersmind magántanároktól vett leckéket. Bölcsészeti és nyelvészeti előadásokat hallgatott a pesti és göttingai egyetemeken. Külföldi utazásait 1856-ban kezdette Kiss tanárral, beutazván azon alkalommal Olasz-, Helvét- és Dánországot; Németországra 1858-ban a Szilády

